

LONDON, 14. MARCA 1972.

LETO XXV. ŠTEV. 393.

GNILI LIBERALIZEM

KOLIKO naših komunistov ve, kako dolgo tradicijo ima izraz "gnili liberalizem", ki ga je Tito uporabljal, ko je decembra govoril o hrvaški zadevi? Ker po priznanju samih voditeljev jugoslovanskega komunističnega režima idejna vzgoja šepa in mladi komunisti še posebno niso dobro poučeni o zgodovini mednarodnega delavskega gibanja, stari komunisti pa v vsakodnevni borbi za položaje, honorarje in dnevnice, pa tudi ob periodičnem lovu na čarovnice, pozabljajo, kaj so se naučili, ne bo škodilo, če ene poučimo in drugim osvežimo spomin.

Izraz "gnili liberalizem" je prišel do posebne veljave natančno 37 let, predno ga je Tito spet učinkovito uporabil. 1. decembra 1934. leta je bil namreč umorjen Kirov v Leningradu. Kirov je bil član Politbiroja in je bil Stalinu na poti. Kot je mnogo kasneje prišlo na dan, je Stalin več-če pripravil njegov umor, potem pa je za atentat obdolžil trockistično in drugo opozicijo v partiji. Tako je ubil dve muhi na en mah: iznebil se je tekmeca in preskrbel si je povod za sledeče grozotne čistke, v katerih je bilo pobitih morda 1 milijon ali pa celo 3 milijone ljudi. Kot uvod v čistko so sovjetske časopisi decembra 1934 sprožili gonjo proti gnilemu liberalizmu v partijskih organizacijah, ki do takrat še niso počistile ostankov trockistov iz svojih vrst.

In točno 37 let pozneje se je Tito spet spomnil tega izraza ter je obetal čiščenje v vrstah zveze komunistov. Ni čudno, da so se ljudje doma zdrznili od strahu in da so zapadni časopisi prerokovali za Jugoslavijo temno bodočnost. Če ima svet slabe izkušnje s partijskimi čistkami, je treba pripisati krivdo komunistični praksi in ne kapitalistični propagandi. V zvezi komunistov se je zelo hitro pokazalo, da je v njej dovolj članov, ki bi se z veseljem spet oprijeli starih partijskih metod, ki jih zdaj štejejo za stalinistične, a so prospevale že v Leninovih časih in se jim nobena partija doslej še ni izognila. Of aferi 25 poslancev v Sloveniji smo opozorili na nestrpnost in zlobo v vrhovih Zveze komunistov Slovenije. Ob hrvaški zadevi pa se je spet pokazalo, kako zlošno so tovariši napadali tiste, ki so bili do včeraj na oblasti in katerim so do včeraj lizali pete. Pokazalo se je, da gresta petolizništvo in zloba roko v roki in da je v zvezi komunistov obeh preveč. Tudi to je stara partijska tradicija. Je tradicija, ki nujno izvira iz totalitarnega značaja partije. Če ima partija vedno prav in če objektivna resnica za partijo nima nobenega pomena, kot je že Lenin izjavil, potem morajo biti člani partije pripravljani, da zatro človeške občutke in načela. Plemenitost

je revolucionarju samo v napoto. (To se je v bistvu pokazalo tudi ob nedavnem vsiljenem odstopu direktorja pedagoškega inštituta ljubljanske univerze dr. Franceta Pedička, o čemer poročamo na drugem mestu.)

Postavlja se vprašanje, kako je to, da se je Jugoslavija kljub vsemu izognila čistke po starih partijskih receptih. Upamo vsaj, da ne govorimo prezgodaj in da čistka na Hrvaškem zares ne bo hujša. Morda bo kdo rekel, da stalinska čistka v Jugoslaviji sploh ni mogoča, ker enostavno manjka genija, kot je bil Stalin. A tudi brez takega genija je Ozna svoje dni prav dobro mesarila pod vodstvom Rankovića in tovarišev, ki niso še vsi padli v nemilost in odšli v pokoj. Da v Jugoslaviji ne pride do čistke, se nam zdita najvažnejša dva vzroka: zunanji pritisk in notranje razmere. Pod zunanjim pritiskom ne mislimo na vojaški ali gospodarski pritisk, ampak samo na pritisk javnega mnenja. Tito je v svojih govorih kar naprej omenjal zapadne časopise in jih pobijal, da stanje ni tako črno, kot ga slikajo. Dokazal je, da ga zelo skrbi, kaj na zapadu mislijo o njegovi vladi. Skrbi ga zapadno mnenje, ki je najboljše obveščeno in ki je svobodno, medtem ko dobro ve, da na vzhodu izražajo mnenje le vladajoči krogi. Z vladajočimi krogi se je mogoče pogajati, dobro obveščena in svobodnega javnega mnenja pa ni mogoče voditi za nos.

Pod notranjimi razmerami mislimo na umerjenost in strpnost in legalnost, ki se vedno bolj razvijajo v Jugoslaviji. Nekoliko so posledica višje kulture, kot je bila v Rusiji ob revoluciji, nekoliko posledica razvitejšega gospodarstva, nekoliko posledica odprtih meja. Na splošno pa jih je mogoče zreducirati na tisti liberalizem, ki se je Titu zdel gnil, prav kakor svoje dni Stalinu. Prav tak liberalizem vodi tudi zapadno javno mnenje. Na obeh straneh torej, doma in od zunaj, se kaže blagodejni vpliv liberalizma. Liberalizem, pa naj bo po Titovem mnenju še tako gnil, je rešil Jugoslavijo pred stalinistično čistko. Hvaležno ljudstvo bo gnilemu liberalizmu nekoč postavljalo spomenike.

UREDNIŠTVO

Že nekajkrat so nas vprašali naročniki, zakaj nikdar ne objavimo kakšnega dobrega mnenja o našem listu od strani njegovih naročnikov, kot to delajo vsi časopisi. Zakaj vedno samo kritiko? Čeprav smo mnenja, da se dober list sam hvali - in 25-letni uspeh neodvisnega KT-ja tako v političnem kot gospodarskem oziru je dokaz tega - bomo vendar delno ustregli našim naročnikom in od časa do časa objavili nekaj pisem. To pa seveda ne pomeni, da bi prenehali objavljati kritična pisma. Nasprotno, ta imajo prednost.

'ŽEBOTOVA TEORIJA NARODNE SPRAVE'

D. T., LJUBLJANA

Na seji predsedstva Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije dne 15. decembra 1971, kjer so zavzeli uradno stališče slovenske komunistične partije do čistke na Hrvaškem, je predsednik slovenskega Centralnega komiteja France Popit tako-le primerjal zložnejši nacionalni razvoj v Sloveniji s prekipelim 'nacionalizmom' na Hrvaškem:

" Za nas je pomembna naša izkušnja, saj so tudi pri nas bili poskusi razvrednotenja revolucije in njenih pridobitev. Poleg nacionalizma smo se spopadali s težnjami, da se zmanjša budnost in revolucionarna ostrina komunistov. Z omalovaževanjem razredne politike so nam vsiljevali nacionalizem v raznih inačicah. Naj omenim Žebotovo teorijo 'nacionalne sprave', čeprav je zaradi naše odločne intervencije propadla.

Očitno je, da so nacionalisti v Jugoslaviji dovezetni za sumljivo zaveznitvo s prozahodno usmerjeno politično emigracijo, ki naj bi jo z geslom o politični spravi pripeljali nazaj v Jugoslavijo. Kar ni uspelo v Sloveniji, je do neke mere uspelo nacionalistom na Hrvaškem, ki so navezovali stike s politično emigracijo in jo skušali legalizirati tudi doma. To so bile tendence in pojavi v 'nacionalnem gibanju', ki naj bi očitno pripeljalo po takih tendencah do 'nacionalne sprave' s protirevolucionarnimi in protisamoupravnimi silami.

Čeprav smo pri nas na Slovenskem v pravem času razkrinkali takšne težnje, pa to ne pomeni, da se ne bodo kdaj kasneje spet ponovile v takšni ali drugačni preobleki, enkrat kot poskus nacionalne sprave, drugič pod geslom 'pozabimo na preteklost', ali kot zahteva po opravičevanju oportunitizma posameznikov v preteklosti itd. Kot komunisti ne smemo podcenjevati, da se za vsem tem skrivajo tudi težnje za oživiljenjem klerikalizma na Slovenskem." (DELO 16,12,71)

SLOVENIJA VČERAJ, DANES IN JUTRI

S to primerjavo je Popit očitno meril na dvojni učinek. Potrkati se je hotel na lastna prsa, češ, koliko budnejše in politično spretnejše je bilo njegovo vodstvo partije v Sloveniji v primeri s hrvaškim. Ker pa je Popit kljub temu izrazil zaskrbljenost, da se ne bi v Sloveniji ponovila podobna nevarnost, jo je že vnaprej pripisal "Žebotovi teoriji nacionalne sprave" kot nekakemu trajnemu viru vseh takih nevšečnosti v Sloveniji po padcu policijskega režima Aleksandra Rankovića leta 1966.

Popit je seveda hotel povedati Hrvatom, da bi se lahko kaj naučili iz slovenskih izkušenj v zvezi z Žebotovo "Slovenijo" leta 1967 in s slovenskim cestnim protestom leta 1969, ko je slovensko partijo skoro doletela podobna usoda kot je sedaj hrvaško. DELO, KOMUNIST, NAŠI RAZGLEDI, TEORIJA IN PRAKSA in celo pokrajinski tisk v Sloveniji - vsi so bili angažirani v kampanji proti prvi knjigi Žebotove "Slovenije", ki se je naglo razširila po Slovenskem. Toda Popit je pozabil ali pa ni hotel povedati, da je bil prav hrvaški VJESNIK U SRIJEDU, ki je že

10. maja 1967, vsekakor pred izidom "Slovenije", temu "Žebotu" pripisal "nočno diverzijo" na filozofski fakulteti v Ljubljani, ko so študentje popisali njene hodnike s slovenskimi narodnimi in demokratičnimi gesli.

Zdaj je jasno, da leži poseben pomen Žebotove knjige v tem, da je ta s svojim - in od komunistov samih priznanim - vplivom v Sloveniji zlomila petindvajsetletni monopol slovenske partije na področju povojne slovenske politične misli.

OBISK V LJUBLJANI IN CESTNI PROTEST

Po brionski obsodbi slovenskega spontanega cestnega protesta se je na razširjeni seji sekretariata Zveze komunistov Slovenije dne 26. avgusta 1969 Edvard Kardelj obširno bavil z Žebotovim obiskom Ljubljane v avgustu 1968 in ga povezoval s slovenskim cestnim protestom julija in avgusta 1969. Kardelj je svoje razpravljanje takole zaključil:

" Čemu je bilo zdaj ponovno sproženo vprašanje, kdo je la- ni dovolil Žebotu, da pride v Ljubljano? Zato, ker se je ob cestni aferi Žebot ponovno pojavil v vlogi nepoklicnega advokata stališč republiškega izvršnega sveta... Če v razmerju do Žebota nekateri komunisti izgubljajo 'moro', kako naj jo imajo potem do drugih manj javnih in izrazitih nosilcev protisocialističnih in protisamoupravnih teženj in pritiskov?" (DELO 2,11,1969)

Kardeljeva razprava o cestnem protestu je služila kot "platforma" za nadaljnje razpravljanje na več dni trajajoči seji Centralnega komiteja slovenske partije oktobra 1969. Na tej seji je Mitja Ribičič še bolj dramaturgiziral:

" V resoluciji VII. seje smo pred dvema letoma zaostri- vsa tista vprašanja, ki so aktualna tudi v sedanjem Popitovem referatu, to so problemi odnosa do klerikalizma, do nacionalizma, do federacije, do nacionalnega vprašanja. O resoluciji so razpravljali v organizacijah ZK... V tem času pa se je po Ljubljani sprehajal Žebot in smo imeli celo vrsto klerikalnih izpadov. Gre za to, da smo v tistem času, ko smo v resoluciji opozorili na klerikalizem in emigracijo, dopustili, da je ta vdrl v slovenski politični prostor in povečal svoj vpliv... To je velik poraz Zveze komunistov." (DELO 24,10,1969)

Član Centralnega komiteja ZKS Bogdan Birsa pa je na isti seji izrazil drugačno mnenje:

" Predvsem mi ni jasna zadeva Žebot in kaj ima zveze s cestno afero... Za cesto vemo, kako je prišlo do nje. Ko je tovariš Mitja Ribičič govoril o cestnem vprašanju in o Žebotu, je nekako pozabil na neko stvar... Žebota jem-

ljejo kot nekakšen ščit za vse tisto - vsaj jaz sem tako razumel - za kar vemo, da pri nas ni v redu... Če se v boju nismo bali sto Žebotov, sedaj pa se bojimo enega in ga za mi populariziramo, ko toliko o njem govorimo, ne vem, kam to vodi..." (DELO 24.10.1969)

"ŽEBOT" V SEVNIŠKI "JUTRANJKI"

Ko je Popit v Ljubljani razvijal "Žebotovo teorijo nacionalne sprave", so jo na terenu preizkušali na zanimivem primeru "Jutranjke", tovarne otroških oblek v Sevnici.

Direktor "Jutranjke" Karel Vehovar je predložil načrt za osebno udeležbo delavcev pri podjetniškem dobičku iz naslova "minulega dela" v smislu XXII. dopolnila k zvezni ustavi. To je bil prvi poskus uveljavljanja te ustavne novosti in je o njem obširno pisala celo beograjska EKONOMSKA POLITIKA, ki je podčrtala, da je Vehovar svoj pionirski predlog sprožil v nerodnem trenutku. Prav takrat sta namreč Edvard Kardelj in Roman Albreht javno polemizirala s Stanetom Kavčičem o osnovnem vprašanju, kako tolmačiti XXII. dopolnilo. Po Vehovarju sta planila sevniški sekretar partije in predsednik občinskega sindikalnega sveta. Pod tem pritiskom je potem Vehovar odložil mesto direktorja v "Jutranjki". Toda delavski svet podjetja je Vehovarjev odstop odklonil, nakar se je 93% delavcev "Jutranjke" z referendumom izreklo, naj se Vehovar vrne na položaj direktorja.

Primer "Jutranjke" in širša polemika o delavski udeležbi v podjetniškem kapitalu in dobičku sta nova primera slovenskega razvoja. Tu jih omenjam zato, ker je predsednik sevniškega sindikalnega sveta France Pipan v tej polemiki Vehovarju javno očital, da so "zanj družbenopolitične organizacije nepotrebne, da, celo škodljive. Samoupravljanje bi verjetno še prenesel, toda brez partije in sindikatov - to pa že nekako žebotovski diši".

(DOLENJSKI LIST, 16.12.1971)

SIMBOL IN ZLORABA

Nasprotniki razvoja k resničnejšemu samoupravljanju na vseh ravneh slovenskega odločanja - družbenega, gospodarskega in političnega - od Sevnice do Ljubljane in od Ljubljane do Beograda so v teku zadnjih petih let, odkar je z Rankovičem padla poglavitna ovira za tak razvoj, te težnje in silnice ("pritiske") označevali z imenom "Žebot", ki je tako zadobilo širok pomen.

Ta simbolizem, začet in forsiran od strani komunistov, slovenske ljudi znova in znova navaja k Žebotovi knjigi "Slovenija včeraj, danes in jutri". V njej Slovenci čitajo, da mora Slovenija sama kovati svojo usodo z lastnimi silami in svojimi ljudmi, ki so v to usodo vključeni. Slovenci po svetu lahko razvoj v Sloveniji dobrohotno spremljajo, toda v njem nimajo osebnih funkcij ali skupinskih vlog. "Žebotova teorija nacionalne sprave", kot jo je avtor razvil v svojih spisih, ni program neke "emigracijske" politične stranke, ki bi se megalomansko ali avanturistično pehala za oblast v Ljubljani, temveč je resna analiza domačih silnic slovenskega razvoja. Avtor "Slove-

nije" spoznava in odkriva, kako domače slovenske silnice in naporu težijo k bolj in bolj neposrednemu samoodločanju slovenskih ljudi, družbe, naroda in države v okviru razširjanih ustavnih možnosti in vsled vedno večjih dejanskih potreb. Žebotov doprinos k domačemu slovenskemu razvoju je bil v tem, da je v svojih dveh knjigah o Sloveniji poskušal ugotoviti smeri tega razvoja. Tudi v svojih nadaljnjih komentarjih, kolikor mi pridejo v roke, Žebot skuša biti za korak ali dva pred domačim dogajanjem, ker to, kar spozna, zunaj lahko odkrito pove, dočim mi tega doma ne moremo, ker moramo pač čakati na zakasnela in negotova spoznanja partijskih forumov.

V nasprotju s to in takšno konstruktivno usmerjenostjo "Žebotove teorije" je Popit govoril o nekih namišljenih "tendencah nacionalne sprave s protirevolucionarnimi silami". Tega v Žebotovih spisih nisem našel in to je Popitov slamnati mož.

Pri pogostem omenjanju "Žebota" v teku zadnjih petih let Popit in drugi partijski funkcionarji nikdar ne citirajo njegovih knjig ali člankov; samo tako mu morejo pripisovati namene, ki jih v njegovih spisih dejansko sploh ni. Tu posebej pade v oči omenjanje "klerikalizma", ki je v tej zvezi popolnoma iz trte zvito. Ob Popitovem poskusu predstaviti zmaličeno "Žebotovo teorijo nacionalne sprave" se mi zdi potrebno na to metodo posebej opozoriti, ker imam občutek, da te umazane igre niti sami rojaki zunaj Slovenije ne bodo opazili.

ŽRTEV GONJE

(ds)

Dr. FRANC PEDIČEK je 1. februarja odstopil kot direktor pedagoškega inštituta ljubljanske univerze, ker "opaža zadnji čas vsebolj negativne ocene svojih v zadnjem času objavljenih strokovnih stališč". Mož je žrtev nestrokovne komunistične gonje. Na plenumu centralnega komiteja ZK Slovenije 20. januarja ga je sekretar Andrej Marinc obtožil, da hoče odpreti vrata šolstva "idejnopolitičnemu in svetovno-nazorskemu pluralizmu" in se odpovedati "socialistični npravnosti vzgojno-izobraževalnega procesa".

Za letošnji 28. februar so slovenski šolniki v Trstu spet pričakovali dr. Pedička, da bi jim predaval v Kulturnem domu. Namesto njega so iz Ljubljane poslali dr. Vladimírja Schmidta, ki je dejansko spodnesel noge dr. Pedičku v umazani, delno doktrinarni delno osebni, gonji.

Skupina slovenskih šolnikov v Trstu je protestirala proti temu, kot je protest objavila tržaška MLADIKA:

ČEMU PRIHAJA DR. VLADIMIR SCHMIDT?

"Vsako leto v Kulturnem domu prirejajo razna strokovna predavanja za slovenske šolnike na Tržaškem. Med predavatelji, ki prihajajo iz Ljubljane, je prejšnja leta napravil zelo dober vtis pedagog dr. Pediček, tako s svojim strokovnim znanjem kakor s humanistično vsebino svojih predavanj.

Letos - in verjetno tudi v bodoče - dr. Pedička v Trst ne bo. Zakaj? Ker je tajnik slovenske Komunistične partije Andrej Marinc sklenil, da dr. Pediček ne sodi več na ljubljansko univerzo, kjer je do nedavnega vodil pedagoški inštri-

tut. Zakaj? Preprosto povedano: ker je dr. Pediček zastopal mnenje, da šola mora vzgajati najprej človeka (k poštenosti, resnicoljubnosti, dobroti itd.) in šele potem državljana (torej k poslušnosti dani oblasti oziroma režimu).

Po tem nastopu je moral dr. Pediček odstopiti kot ravnatelj pedagoškega inštituta na univerzi, kar je ljubljansko DELO tudi naznanilo s prav masnim naslovom.

Med ljudmi, na katere se je lahko politična oblast v Sloveniji pri tem sklicevala, je bil tudi dr. Vladimir Schmidt. DELO je namreč prav tiste dni ponatisnilo na celi strani neki članek dr. Schmidta, kjer je ta dokazoval zmotnost stališč dr. Pedička. Spet preprosto povedano: šola mora vzgajati najprej državljana, torej poslušno orodje neke politične oblasti.

Ta isti dr. Vladimir Schmidt pride te dni predavat v Trst slovenskim šolnikom. Še več, njegovo predavanje bo

otvoritveno, tisti dan bodo šolniki prosti, poslušati ga bodo morali obvezno.

Ali dr. Schmidt res nima toliko čuta, da bi se odpovedal nastopu v miljeju, za katerega ga vsa njegova povojna vloga v slovenski pedagogiki popolnoma diskvalificira?

In če nima tega čuta, zakaj ga nima vsaj forum, ki izbira predavatelje za tečaj?

Navsezadnje je mnogo slovenskih šolnikov iz Trsta študiralo v Ljubljani, kjer je že zdavnaj ime dr. Schmidta nosilo prav poseben prizvok. Tisti pa, ki niso študirali tam, si lahko za 90 lir kupijo v Trstu DELO, in se lahko na lastne oči prepričajo o objektivno priganjaški vlogi, ki jo je pri aferi Pediček imel prav dr. Vladimir Schmidt.

Česa nas torej prihaja učiti ta predavatelj?

Skupina slovenskih šolnikov."

'TITO KARADJORDJEVIĆ'

OD POLITIČNEGA SODELAVCA

Izšla je sedma številka PREGLEDA, ki ga periodično izdaja Ilija Jukić, b. pomočnik zunanjega ministra v londonski medvojni jugoslovanski vladi, kot "tolmačenje naj novejšega političnega razvoja v svetu in v Jugoslaviji". V tej številki opisuje razvoj od sredine novembra lani do konca februarja letos in sicer: vskladitev ameriških odnosov z zapadnimi zavezniki, poslabšanje odnosov med Rusijo in Kitajsko, ruske poskuse pomiritve z Japonsko, in Brežnjeve napore za sklic evropske varnostne konference. V drugem delu opiše Jukić, kako je Tito postal vsemogočni vladar Jugoslavije, kako ga je Stalin izobčil in Zapad vzel pod svojo zaščito, nakar preide na poslednje dogodke na Hrvaškem in konča razpravo pri padcu komunističnega režima Savke Dabčević in Mika Tripala. Kam gre Tito in kakšne bi mogle biti dobre posledice dogodkov na Hrvaškem je nekak epilog hrvaške afere v brošuri.

Sicer so vse te reči s Titovim izobčenjem iz Komin forma že stare in stokrat pogrete, toda to pot se je Jukić lotil analize Titovega značaja in rekel bi, v glavnem uspel. In to je, kar napravi to VII. številko eno najbolj zanimivih od vseh PREGLEDOV. Spomnim se pogovora pred mnogimi leti z nekim - zdaj že pokojnim - hrvaškim sodnikom, ki se je ukvarjal tudi s psihologijo ter celo grafologijo, kar vse mu je pomagalo pri njegovem poklicu. On mi je tedaj dal jasne in nedvoumne izvirne podatke o tem, da je Tito zares Hrvat in rojen v Kumrovcu. Tedaj namreč je prevladovalo mnenje, da gre za nekega sovjetskega oficirja. Na podlagi analize Titovega podpisa je tedaj tisti sodnik v bistvu ugotovil iste prvine Titovega značaja, kot je to zdaj storil Ilija Jukić. (Istočasno mi je razložil tudi podpis pok. kralja Aleksandra, ki je bil tako dober, da sem zares začel razumevati Aleksandrovo politiko.)

Jukić je mnenja, da ne bi bil noben drug od vseh predvojnih in medvojnih jugoslovanskih komunističnih voditeljev v stanju storiti tega, kar je storil Tito. Nihče ni posedoval tolike mere drznosti in vztrajnosti, pa odločnosti, iti do kraja. To razloži, kako se je Tito uprl Churchill

lovemu predlogu za nek aranžman s kraljem Petrom, in to navkljub vsem ostalim članom Politbiroja, ki so bili za tak sporazum. In Titovo stališče je končno odločilo.

"Tito je hraber človek, nemirnega in živega duha, trmast in uporen kot vsak Zagorac, spreten v prikrivanju svojih misli in občutkov, spet kot vsi Zagorci. Je ničemer in slavohlepen, gnán od neutешljive želje, da se izkaže in vlada nad drugimi. Lahko se razjezi, a se tudi hitro ohladi. Kakšna velika načelnost ni važen element njegovega značaja, toda želja za oblastjo gori v njem strastno in neugasljivo. Zelo je spreten v pridobivanju ljudi," piše Jukić. Temu je njegov prijatelj Šunjić pripovedoval, kako je Tito v Lepoglavi vedno delil pakete in cigarete s svojimi sozapravniki. "Tito obilno nagraja one, ki ga poslušajo. Djilas mi je pravil jeseni 1968 v Ameriki, da je Tito ustvarjen za krize, dočim se v mirnem času ne znajde lahko." Pri tem se Jukić spomni na Harolda Nicholsona, ki mu je razložil, zakaj se je Churchill tako ogrel za Tita: Churchill je bil v bistvu pustolovec. Tak človek, naklonjen pustolovčinam, vedno rad vidi in ceni drugega pustolovca." Niti Tito niti Churchill nista bila intelektualca, zato teh tudi nikdar nista cenila. Oba sta bila dinamična človeka akcije. Niti malo nista trpela od hamletovskega kompleksa, da jima misel preprečuje akcijo", piše Jukić.

Po naravi je Tito nagnjen k politiki. Toda je enostranski. Ni mogel razumeti, zakaj tolikšno sovraštvo med Srbi in Hrvati za časa vojne, kot je to pravil njegov mentor dr. A. Balić, tako enostransko je poznal zgodovino in mentaliteto narodov. Tito tudi ideološko ni močan, zato je moral vedno imeti okoli sebe kakega ideološkega eksperta. Kardelj je to postal že v Moskvi, ko sta oba posečala tečaje na Leninovem inštitutu 1934-36. Zaradi enostranosti in enostavnosti komunistične doktrine sta se v njem razvila okrutni fanatizem in neusmiljeno sovraštvo do vseh, ki ne dele njegove komunistične vere. To je prišlo najbolj do izraza v teku vojne, ko je odrejal, kako je treba uničevati njegove nasprotnike. Od drugih ni nikoli rad sprejemal navodil. Ko je bil pri njem jeseni 1941 v Užicah Mihajlovićev delegat Mitić,

je bil Tito besen, ko je dobil Stalinovo naročilo, da ne sme napadati Mihailovičevih odredov. "Veste, tovariš Mitič, reakcija obstoja tudi v Moskvi in ne samo pri nas", je bilo Titovo stališče.

Odločilen vpliv na Titov značaj je bilo njegovo službovanje v avstro-ogrski vojski. Živobarvne uniforme, blesk gumbov, bele rokavice in lakasti škornji so ga vedno privlačevali, zato jih bo pozneje vedno rad oblačil. Všeč mu je bilo tudi življenje tedanje častniške kaste: galantnost, razkošnost, lahkomišno zabavanje, brezbržnost, zunanji sijaj, tovarštvo med njimi in prezir do civilistov.

Že za časa življenja v Moskvi je Tito hitro spoznal zakone džungle, ki vladajo v partiji. Postal je zelo zaprt

in molčeč, kar mu kot Zagorcu gotovo ni bilo težko. V Moskvi je poznal samo šolo in svojo sobo. Videl je, kako si vodilni komunisti izginjali preko noči in sam se je spomnil usode Gorkiča, katerega je nasledil na položaju glavnega tajnika stranke. Že po naravi je Zagorac previden in prebrisan, kar je Titu pomagalo. Razvil je vso spretnost v pretvarjanju, nikomur ni mnogo zaupal in vsakogar je bil sposoben previrati. V vsaki borbi je bil odločen, iti do konca. To njegovo lastnost so v Moskvi zelo cenili in ta neskrupuloznost mu je gotovo v največji meri pomagala, da je dosegel položaj, ki ga nihče ni imel pred njim in ne bo imel za njim v jugoslovanski partiji.

PREGLED VII je moč naročiti pri avtorju na 12 Queens Road, Minster in Sheppey, Kent, England. Cena 30p oz. \$1.00.

NESAMOU PRAVLJANJE

OD DOMOVINSKEGA SODELAVCA

V novemberskem KLICU TRIGLAVA je ekonomist dr. Ljubo Sirc citiral "resigniran" konec pisma iz Jugoslavije: "'Svoboda' pri nas je velika farsa, poleg tega pa gremo v gospodarsko katastrofo. Kaj se lahko zgodi jutri, nihče ne ve. Zunaj pa občudujejo naše 'samoupravljanje' in prireajo Titu cela slavja. Seveda je sreča, da je še ta ko. Lahko bi bilo slabše."

Nedvomno, ako je pisec teh besed imel v mislih usodo Českoslovaške. Prav lahko bi bilo še slabše. V pogovoru za sarajevski Radio je hrvaški član izvršnega biroja predsedstva ZKJ Jure Bilić dejal 26. februarja: "V zavesti ljudi je namreč prisoten problem upravičenosti tega, kar delamo, čeprav za vse kroge tega ni mogoče reči. Ti še vedno ne vidijo nevarnosti, ki je pretila Hrvaški in Jugoslaviji. Danes nekaterniki primerjajo našo situacijo z dogodki v nekaterih drugih državah, pravzaprav z eno od vzhodnih držav... Prav zato pa, ker smo ukrepali - zahvaljujoč predvsem tovarišu Titu in vsej ZK Hrvatske - smo se na Hrvaškem in v Jugoslaviji ognili tistemu, kar se je primerilo drugod..."

To pa je tudi vzrok, da si "vrhuška" Zveze komunistov sedaj s tem izgovorom želi znova pridobiti ne le vodilno vlogo - katero je itak vedno imela (ne pa tudi uživala!) - ampak tudi vodilne položaje v vseh sferah izživljanja. Obstoja recimo precejšnja razlika med tem, kar je v drugi polovici januarja v razpravi v študijskem centru mestne konference ZK Sarajeva izjavil prof. dr. Muhamed Filipović, in tem, kar je koncem februarja na seji občinske konference ZK v Osijeku izjavil predsednik hrv. sabora Jakov Blažević.

"Zveza komunistov ni politična stranka, katere glavna naloga bi bila, da v danem, trenutnem položaju poseduje oblast (to velja za buržoazne partije), marveč jo nenehno zanima, kako je bilo včeraj in kaj bo jutri," je rekel Filipović. "Zato so najvažnejši predvsem teoretični problemi in njihovo razreševanje... ZKJ mora analizirati vse sile, ki lahko v prihodnosti pridejo na naše politično pozorišče." Šest tednov pozneje je bil Blažević že drugega mišljenja: "Člani zveze komunistov se morajo bojevati, da bo ZK spet dobila vodilne politične položaje v naši družbi. Te je zasedla neka druga sila, ki je

svoje korenine pustila tudi v gospodarskih in družbenopolitičnih organizacijah." Katera druga sila? Nacionalizem, šovinizem, unitarizem, separatizem, klerikalizem, stalinizem, kominformizem, rankovičevstvo, ustaštvo, četništvo, malomeščanstvo, kaj vraga? Ne eno ne drugo: "Ta sila je menedžerski tehnokratizem," je izjavil Blažević. Zato: "Ideološko in politično dobro usmerjene kadre je treba postaviti na odgovorne položaje in na ta način onemogočiti silam, ki delujejo vstran od ZK, da bi preprečevale samoupravljanje."

ZNOVA TRANSMISIJA

To so fantastične izjave, ko pa vsakdo doma in zunaj ve, da je že doslej bilo skoro nemogoče priti na kakršnokoli odgovorno mesto v katerikoli sferi brez izkaznice ZK - in to vključno "menedžersko tehnokratski". Odkar so se pojavile odločne delavske in študentske zahteve, da se napravi konec socialnim razlikam in neupravičenemu bogatenju, je bilo napravljenih nekaj sramežljivih poskusov napraviti red na tem področju. Nekaj škandalov, ki so bili očitni tako zelo, da so že vrabci čivkali o njih - v železarni Ravne, v tovarni 'Vega', v idrijskem 'Simpleksu', v ljubljanskem 'Jugotekstilu' (kjer je eden sektorskih vodij celo napravil samomor!), v gospodarski sekciji piranske občine, itd. - je sicer prišlo na dan, toda korupcija je taka, da je noben "ideološko in politično dobro usmerjen kader" ne bo odpravil, ker takega kadra enostavno ni na razpolago. Bodisi, ker vrana vrani ne izkljuje oči, bodisi ker bi se tudi oni, ki bi naj napravili red, spravili na te zadeve samo, ako bi tudi sami od tega nekaj imeli, tj. ako bi tudi sami s tem materialno profitirali. Iz "ideoloških" razlogov pa ne bo nihče prijemal bika za roge, posebno ne, ker ni politično pametno. Nihče namreč ne ve, kaj ta ideologija je - voditeljskih muh pa ni lahko prerokovati na daljšo dobo. Samoupravljanja pa ni tudi tu niti tam, ako se stalno o njem samo govori, "ideološko in politično dobro usmerjeni kadri" pa napravijo po svoje. Kardelj bi sedaj sper rad videl, in za njim so tudi drugi začeli ponavljati to tezo - da komunisti 1) zasedejo vse odločilne položaje kjerkoli - od skupščine do zadnjega cajtenga, in 2) da na teh položajih izvršujejo samo "odločitve večine" v forumih ZK. Danes Kardelju, Popitu in njima podobnim že ni dovolj, da vse odločilne po-

ložaje zavzemajo člani ZK, potrebna jim je tudi brezpojnost pokorščina in poslušnost ter članov. Pokorščina in poslušnost komu? Večini v ZK? Kateri večini? Ta večina je ravno v zadnjih letih pokazala, da ne misli enako kot hostarska klika, ki je na vrhu ZK. Zato jo je treba spreminiti. Zato je potrebno masovno vključiti v ZK "delavce iz neposredne proizvodnje" in s tem ustvariti novo večino, ki bo dosedanjo večino preglasovala. To je balkansko nadmudrivanje "vrhuške" ZK in nič drugega.

Potrebno je precej poguma (beri: rafiniranosti) govoriti o samoupravljanju na način kot je to storil France Popit, predsednik slovenskega vrha ZK, v listu KOMUNIST konec februarja letos:

"Resnična prednost Slovenije, ki bi jo morali med svojimi prednostmi bolj upoštevati, bi moralo biti samoupravljanje. V naši republici imamo prav gotovo ugodnejše razmere, da ustvarimo hitreje socialistično samoupravno družbo. Torej lahko s svojimi izkušnjami prispevamo k hitrejšemu razvoju samoupravljanja v Jugoslaviji, to pa ima lahko svoj odmev v svetovnem delavskem gibanju. V svetu še vedno niso našli na vprašanje, kako socializirati proizvodne odnose, drugega kot v formuli državnega kapitalizma. Krize, ki pretresajo kapitalistični svet, skušajo reševati z oblikami državnega kapitalizma. Naš samoupravni sistem ima prednost kot model družbenih odnosov, ki že postaja resničnost. Če bi ga znali povezati s kvaliteto, tehnologijo, poslovnostjo, bi se s tem lahko uveljavili v Jugoslaviji in v svetu. Najbrž se samo s tehnologijo organizacijo dela, poslovnostjo ob Američanih in Nemcih ne moremo posebno uveljavljati. Tudi o načinu gospodarjenja bi jim težko kaj več povedali, kvečjemu bi se lahko od njih kaj naučili. Drugače pa je, če ob razviti tehnologiji, načinih gospodarjenja, poslovnosti itd. ustvarjamo take družbene odnose, v katerih bo vsak lahko razvijal svoje ustvarjalne moči družbi in sebi v prid. To mora postati velika komparativna prednost slovenskega in jugoslovanskega gospodarstva."

PODKUPOVANJE CENEJŠE

Torej naši "menadžerski tehnokrati" nimajo Amerikancem in Nemcem kaj povedati! Čemu potem valiti krivdo za nelikvidnost v gospodarstvu, za masovno nezaposlenost, za zamude pri izplačevanju osebnih dohodkov, itd. itd. nanje? V čem bodo novi "ideološko in politično dobro usmerjeni kadri" boljši od sedanje "ideološko in politično dobro usmerjene" ekipe? A kar se družbenih odnosov tiče in samega samoupravljanja, si oglejmo samo nekaj podatkov in ugotovitev, ki jih je nanizal dr. Janez Jerovšek v sobotni prilogi ljubljanskega DELA pod naslovom "Koliko in komu se pritožujemo" in podnaslovom "Nekateri menijo, da je podkupovanje uspešnejša in cenejša pot k rešitvi kot pa pritožba". Ljubljanski inštitut za sociologijo in filozofijo je izvedel raziskavo v 13 večjih industrijskih organizacijah Slovenije in ugotovil, da je bilo v enem letu sproženih 523 disciplinskih postopkov. Devetdeset odstotkov teh postopkov se je nanašalo na delavce in 10% na uradnike, voditelje raznih stopenj in strokovnjake. Od 523 kaznovanih se je pritožilo proti kazni samo 23 ljudi, Center za raziskovanje lokalnih skupno-

sti in delovnih organizacij pa je ugotovil, da so se v nekem podjetju, ki zaposluje več kot 3.000 ljudi, v enem letu pritožili samo štirje - en inženir, en uslužbenec in dva delavca. Po drugi strani je inštitut za javno upravo in delovna razmerja raziskoval individualne spore v industriji. Raziskovalec dr. Rudi Kyovsky, ki je zaobsegel kar 64.494 delavcev, je ugotovil, da se je od 956 odpuščenih delavcev pritožilo na sodišče samo 14 delavcev (1,4%) in še ti so bili večinoma taki, ki so bili bolj izobraženi. Zaključek dr. Kyovskega je, "da nedvomno nekaj ni v redu tako v samih delovnih organizacijah kakor tudi na sodiščih, ker je odstotek ugovorov, zlasti tožb, očitno prenizek in ni v razmerju z važnostjo materije in številom konfliktov, ki so bili na tem področju zelo pogosti". Pri tem je najbrž mislil na prekinitve dela, kot dandanes imenitno imenujejo v Sloveniji delavske štrajke. Ugotovil je tudi, da čeprav je predvideno, da se delavec lahko pritoži na komisijo za pritožbe in na delavski svet podjetja, se zaposleni na te organe "zelo redko pritožujejo". Najbrže raje spokajo svoje kufre in gredo na kapitalistični Zahod, kjer po zadnjih podatkih lahko recimo v Zahodni Nemčiji zaslužijo povprečno po 750 mark na mesec.

Drugi raziskovalec inštituta za javno upravo in delovna razmerja dr. Josip Županov je ugotovil, da "urejen disciplinski postopek znotraj samoupravne organizacije" velja samo za vodstvo in ne za posameznega delavca. Medtem ko ta postopek lahko uporablja vodstvo proti delavcu, ga delavec ne more izkoristiti proti vodstvu. Tu dr. Županov potem udari žebelj na glavo: "Čeprav je disciplinski postopek formalno v pristojnosti delavskega sveta in utemeljen na načelih modernega kazenskega postopka, kljub temu zaradi velike koncentracije moči v rokah vodstva (uprave) in zaradi odsotnosti protimoči (sindikata) ne daje garancije delavcu, da se disciplinski postopek ne bo izprevergel v turško pravo ('kadija tuži, kadija sudi')." In dodaja: "To pomeni, da mora tistega, ki se pritožuje, nekdo ščititi, ki ima moč. Vemo pa, da sindikat znotraj podjetja nima dovolj moči." Tudi če je nek delavec tako korajžen, da se obrne na sodišče zunaj podjetja, pravi dr. Županov, "čeprav delavec po dolgotrajnem sodnem postopku dobi spor, se praktično ne more vrniti na svoje delovno mesto." Problem je v tem, pravi dr. Jerovšek, da tisti, ki se žele pritožiti, nikoli ne ve, če bo dobil in kje bo dobil pomoč. "Pravila igre" niso postavljena, oziroma se postavljajo od primera do primera in se zato lahko od primera do primera razločujejo... Tisti, ki se pritoži, potemtakem veliko tvega, ker ne ve, kje so njegovi zavezniki. Ker pa je velika verjetnost, da bo ostal brez njih, se raje ne pritožuje... Uporaba sankcij je arbitrarna in odvisna od trenutne situacije in igre raznih nevidnih sil," zaključuje dr. Jerovšek.

TUJCI IMAJO SVOJE INTERESE

Nevidne sile - to je tisto prokletstvo, ki ne bo nikdar napravilo iz jugoslovanskega ali slovenskega samoupravljanja tisti model v svetu, o katerem je govoril Popit. Medtem ko dr. Jerovšek ne more javno precizirati, kdo so te nevidne sile, je vsem jasno, da gre tu za Zvezo komunistov. Zaradi Zveze komunistov so sindikati neučinkoviti, sodišča pristranska in brez moči, a "menadžerski tehnokrati" - t. j. vodilni uslužbenci in direktorji - najbolj nesigurni ljudje na svetu. Kadarkoli gredo zaradi politike ZK stvari narobe - kajti po-

djetja ne morejo sama po sebi živeti v nekem vakuumu, ampak so navezana na splošne pogoje gospodarjenja in življenja v deželi, - so ti "tehnokrati" prvi, katere obtožijo nesposobnosti in katerim odleti glava. Nič zato, če so člani ZK, nekdo pač mora biti grešni kozel in nositi posledice nesposobnosti ali zmešanosti na vrhu. Kadarkoli pride do prekinitve dela, glave ZK govore o pomanjkanju samoupravljanja, o nerazvitem samoupravljanju ali o pomanjkljivosti v pravilnikih prizadetih podjetij in organizacij. Kot noji, ki tiščijo glave v pesek, pa nočejo priznati, da samoupravljanje ne more biti samoupravljanje v pogojih nesamoupravljanja. Človek, ki ga je navajal

dr. Sirc, kako zunaj občudujejo "naše samoupravljanje", največ, da ga občudujejo samo oni, ki jim ga ni treba okusiti, niti ne oni, ki morajo imeti z njim opravka. To se nanaša na tuje poslovne ljudi in podjetja, katerih kapital naj bi bil vložen v slovenska oziroma jugoslovanska podjetja. Ti tega samoupravljanja prav nič ne občudujejo, jemljejo ga na znanje - kot morajo slovenska in jugoslovanska podjetja vzeti na znanje interese tujih investitorjev in kreditorjev.

Vrhovno sodišče Jugoslavije je razveljavilo smrtno kazen, izrečeno Miljenku Hrkaču, češ da je nastavil bombo v nekem beograjskem kinu in v garderobi železniške postaje, ter naročilo Vrh, sodišču Srbije ponovni sodni postopek.

SRBI NA HRVAŠKEM

OD POSEBNEGA DOPISNIKA

Tako v srbski kot v vseh drugih emigracijah iz Jugoslavije, prevladuje desničarski element. Ko je govora o srbski emigraciji, to pomeni, da prevladujejo ideje monarhije, Velike Srbije, avtoritarnega režima in Srbske pravoslavne cerkve kot faktorja, ki kontrolira duhovno življenje Srbov. Ta krog ljudi ne priznava Makedonije kot Makedonijo, poseljeno z Macedonci, niti ne tretira bosansko-hercegovskih muslimanov kot posebno narodnost, medtem ko priključuje Veliki Srbiji tako Slavonijo kot Dalmacijo, obenem z Bosno in Hercegovino kajpak. Na čelu tega srbskega gibanja se nahaja poslednjih deset let dr. Milan Gavrilović, nekdanji šef Zemlji-radniške stranke, zdaj pa predsednik Srbskega narodnega odbora v Chicagu.

Toda poleg teh sil, ki seveda prevladujejo, so v srbski emigraciji vedno obstajale tudi nasprotne sile, ki so bile vedno za ohranitev jugoslovanske skupnosti in za njeno solidarno ureditev. Ljudje okoli lista NAŠA REČ pa so šli še dlje in smatrajo, da Druga svetovna vojna in socialna revolucija, ki se je v stvari pričela z zlomom države in rušitvijo družbenega reda že leta 1941, zahtevata od emigrantov popolno revizijo pogledov tako na skupnost kot na nacionalizem in na njihov odnos do sedanjega režima. Skupnost ne bo mogoče obdržati brez svobodne volje vseh narodov, vsem narodom je treba priznati pravico do damoodločitve - Hrvatom, Slovencem, Macedoncem in Srbom. Bosansko-hercegovski muslimani niso v večini niti Srbi niti Hrvati. V pogledu demokracije more biti samo toliko razpravljanja, v kolikor želimo preiti iz sedanjega enopartijskega sistema v pluralistično družbo s čim manjšimi pretresi, torej postopoma in sistematično. Ta srbska stališča so se manifestirala že v Stanstedu leta 1963, ko so skupaj z nekaterimi Slovenci in Hrvati razpravljali srbski javni delavci gg. B. Vlajić, Dušan Popović, major Miodrag Djordjević in Desimir Tošić. Ta skupina je potem nadaljevala na širši fronti s svojim delom. Rezultat je bil zapažen v knjigi "Demokratska Jugoslavija", ko so se novi srbski ljudje več ali manj približali s svojimi prispevki gornjim naprednim stališčem: pok. Živko Topalović, M. Milunović, (oba socialisti), od radikalov poleg D. Popovića dr. Žarko Pecić, od demokratov poleg Vlajića Bogdan Lekić, nato zemlji-radnika Milan Bandović in dr. Milan Purić. Nadalje: Kosta St. Pavlović, mladi zgodovinar Stevan K. Pavlović, predsednik združenja srbskih piscev in umetnikov Miodrag Stajić, profesor Vojislav Popović in urednik pariškega SAVREMENIKA Boško Vračarević. Od 'Oslobodjenja' so bili udeleženi D. Tošić, Nikola Pašić, Evgenije Jurišić, Negovan Rajić, Petar Vuković, Nenad Petrović in drugi.

Marčna srbska izjava (ki je objavljena spodaj), je samo nadaljevanje ali kot pravijo podpisniki, "logično nadaljevanje" dela okoli demokratične alternative: kot vsak narod v Jugoslaviji, tako mora tudi srbski narod delovati v dveh smereh, braneč svoje nacionalne interese v okviru Jugoslavije in braneč Jugoslavijo kot zaščitnika svojih nacionalnih interesov. Dejansko se marčna izjava sklada z mislimi, ki jih je g. Vane Ivanović pred nekaj leti objavil v svojem Načrtu za demokratično alternativo. Seveda, povsem naravno, izjava se postavlja na negativno stališče glede poslednjih ustavnih amandmajev v SFRJ, ki jih je spremljala kriza v hrvatski republiki,

MARČNA IZJAVA

"Ustavni amandmaji junija 1971. leta so zaprli vrata vsem izgledom, da bi sedanji režim v Jugoslaviji pod pritiskom razmer mogel kreniti po evolutivni poti v resnično demokracijo. Istočasno predstavljajo ti amandmaji državno-pravna dejanja, ki razbijajo državno skupnost Jugoslavije in na njeno mesto postavljajo slabotno konfederalno vez med suverenimi nacionalnimi in nacionalističnimi državami.

Gibanje, ki se je že dalj časa organizirano širilo po Hrvatski, je decembra lani naletelo na oster odpor in pre-

ganjanje od strani režima, katerega nosilci so na koncu koncev spoznali, da je bila celokupna ustavna reforma iz let 1970 in 1971 težko škodljiva ne samo za skupnost ampak tudi za sam režim.

Ogromna večina Srbov tako v režimu kot izven njega se je dvignila proti imenovanim ustavnim spremembam. Celó če sama konfederacija kot državno-pravni sistem ne bi bila zastarela, Srbi nikakor ne bi mogli sprejeti takšno državno-pravno vez, v kolikor ne bi bile sestavne enote vsaj relativno narodnostno homogene. Režimska, tako prva federalna kot sedaj druga konfederalna razdelitev teritorija Jugoslavije, je razbila Srbe na pet republik in dve, tudi

suvereni, pokrajini. Od samega začetka vodi sedanja oblast politiko, protivno stvarnim nacionalnim interesom srbskega naroda. Ta politika stremi najprej, da vsili Črnogorcem posebno črnogorsko narodnost; drugič, noče vedeti za Srbe v Makedoniji; tretjič, dela vse, da Srbe potisne iz Kosova, in četrtič, sili Srbe na Hrvaškem v nacionalno asimilacijo s 'suverenim hrvatskim državnim narodom'.

V položaju, v kakršnem se srbstvo nahaja že preko četrto stoletja, srbstvo nima možnosti izvrševati svoje pravice do odločanja o svoji usodi in pravice do udeležbe v organizaciji skupnosti. Zato mi podpisani Srbi smatramo za svojo pravico in svojo dolžnost, da stopimo pred javnost s sledečo izjavo:

1. Brez pridržka smo za začetek svobodno vodenege pogovora med svobodno izbranimi predstavniki srbskega, hrvatskega, slovenskega in makedonskega naroda kot tudi bosansko-hercegovskih muslimanov.

2. Srbi imajo pravico - in to pravico priznavajo pravtako tudi vsem narodom Jugoslavije - da svobodno razvijajo svojo narodno identiteto in da zavarujejo svojo narodno integriteto, ne glede na to, če žive v Makedoniji, Črni gori, na Kosovu ali v Vojvodini, na Hrvaškem ali v Bosni-Hercegovini in Srbiji.

3. Srbi so proti vsaki hegemoniji. Oni so tudi danes, po vseh izkušnjah, skozi katere so šli, za ohranitev jugoslovanske skupnosti kot skupnosti enakopravnih narodov, toda zahtevajo, da bo ta skupnost organizirana na sporazumu vseh narodov Jugoslavije.

4. Srbi se nočejo upirati zahtevam kateregakoli od prizadetih narodov za odcepitev iz skupnosti, sklicujoč se pri tem na pravico do narodne samoodločitve. Toda to pravico do narodne samoodločbe morajo priznati tudi srbskemu narodu v vseh krajih, v katerih živi v gosto naseljenih nacionalnih naseljih. Kakor imajo Hrvati pravico, odbijati nadaljnje življenje v Jugoslaviji, tako imajo Srbi pravico, da ne sprejmejo suverene nacionalne in nacionalistične Hrvatske kot svojo domovino.

5. Podpisani ostajamo nezlomljivo zvesti načelom dejanske demokracije, v kateri je edino možno obdržati v celoti večnarodno skupnost Jugoslavije.

Podpisani:

Ing. Svetozar Bižić, Filip Cemović, Borivoje Čonkić, Miodrag Djordjević, prota Živan Gavrilović, Evgenije Jurčić, Stevo Kosanović, Bogdan N. Lekić, Dr. Vukadin Miletić, prota Miloje Nikolić, Dr. Ivan D. Pajić, Nikola Pašić, Kosta St. Pavlović, Nenad Petrović, Dušan V. Popović, Vojislav Popović, ing. Negovan Rajić, Zoran Rakić, Miloš Saičić, Miodrag Stajić, Branislav Stevanović, Dr. Dragomir S. Stevanović, Desimir Tošić, Aleksandar Trifunac, Božidar Vlajić, Boško Vračarević, Zvonimir Vučković, Petar Vukotić.

(Podpisniki živijo in delajo v Franciji, Združenih državah Amerike, Veliki Britaniji, Avstraliji, Kanadi, Avstriji in Nemčiji.)

Študent strojniške fakultete S. Marković ni bil sprejet v Zvezo komunistov v Futogu, ker se ni maral ostriči, Sicer pa je bila dvorana, v kateri naj bi bil sprejet, okrašena s slikami zaraščenih Marxa, Engelša in bradatega Lenina...

Predsednik slovenske republiške komisije za verska vprašanja Pavle Bojc je 26. januarja priredil tradicionalni novoletni sprejem za predstavnike verskih skupnosti. Udeležilo se ga je blizu sto duhovnikov in predstavnikov osmih verskih skupnosti, med njimi vsi slovenski škofje. Bojc je v pozdravnem govoru dejal, da jim je uspelo postaviti "dobro osnovo za nadaljnjo graditev medsebojnih odnosov", za kar "gre zasluga tudi temu, ker smo znali skupno pristopati k reševanju odprtih vprašanj z veliko mero realizma in strpnosti". Bojc je poudaril pomen Titovega obiska pri papežu Pavlu VI.

V imenu predstavnikov katoliške Cerkve na Slovenskem mu je odgovoril metropolit Pogačnik. "Našo širšo domovino pretresajo preizkušnje", je dejal nadškof. "Mislim, da je Slovenija v tem nemiru dokaj miren otok. Dogodki zadnjih dni pa nas morajo vse še bolj prepričati, kako življenjsko nujna je za nas vse, za Slovence še posebej, skupna Jugoslavija. Kar je pred desetletji dejal neki slovenski politik, velja še danes, da je celo najslabša Jugoslavija za nas Slovence najboljša rešitev. Zavedamo se, da živimo v isti družbi, v isti narodni družini, čeprav smo različnega mišljenja in deloma celo nasprotnih ideologij. Pa družji nas isti imenovalec: človeško dostojanstvo, ki ga moramo spoštovati v vsakem človeku, in družji nas ista narodna kri, ki bi nas morala, posebno ker smo često ogroženi, tako tesno družiti, da bi med nami ne smelo biti sovraštva in mrznje, zakaj mrznja je predhodnik narodne smrti."

Nadškof je izrazil veselje, da je tudi oblast "zaskrbljena zaradi zastrupljanja zdravega, posebnega mladega človeka s pornografijo, razbrzdanim seksom, drogami in hipijevsko razvratnostjo. Zato želimo, da bi tudi javna občila nosila odgovornost za take pojave." Nadškof Pogačnik je zaključil z željo, "da se tudi vnaprej kakor doslej vsa vprašanja dejavnega sožitja v isti socialistični, danes samoupravni družbi, rešujejo z dialogom, ki mora sloneti na medsebojnem zaupanju, odkritosti in dobrohotnosti, če naj rodi sadove. Dobra volja našega političnega vodstva in dobra volja Cerkve, ki naj jo znova podčrtam, sta nam zadostno zagotovilo, da bodo odnosi med državnim in cerkvenim vodstvom tudi v bodočnosti skladni, pozitivni in ustvarjalni," je dejal metropolit Pogačnik.

NOVI VELEPOSŁANIK V VATIKANU

Papež Pavel VI. je 28. februarja sprejel novega jugoslovanskega veleposlanika pri Sv. Sedežu Staneta Kolmana, ki mu je izročil poverilnice in prinesel pozdrave predsednika Tita.

Nazadnje je bil Kolman republiški podsekretar v izvršnem svetu skupščine SR Slovenije. V diplomatski službi je bil vse od leta 1949 in je služboval v Parizu, Metzu in Ankari, potem je bil veleposlanik v Mongoliji ter svetovalec za posebna vprašanja državnega sekretarja za zunanje zadeve v Beogradu.

S tem je rešeno dolgotrajno vprašanje nezasedenega mesta, za katerega so se potegovali in - intrigirali vsi močoi forumi in vplivni ljudje v Jugoslaviji. (zps)

VOJNI TOVARIŠI

F. W. D. DEAKIN: "THE EMBATTLED MOUNTAIN - UTRJENA GORA", London 1971.

Sredi leta 1943, se je kapetan Deakin spustil s padalom na jugoslovansko ozemlje v bližini Durmitorja, da bi po naročilu britanske vlade vzpostavil neposredno zvezo s partizani. Znašel se je sredi sovražne ofenzive proti Titovemu štabu in se je dneve in tedne z njim prebijal proti varnejšemu ozemlju. Skupne nevarnosti in skupno trpljenje so skovali vojno tovarišstvo med konservativnim Angležem in jugoslovanskimi komunisti, ki jih Deakin še danes - po skoro tridesetih letih - ni pozabil. Sam pravi, da o dogodkih ne more pisati nepristransko in da so to njegovi subjektivni spomini. Neizbrisno se mu je vtisnilo v spomin, kako so Nemci v 4. ofenzivi pobili dva tisoč ranjenih partizanov skupaj z zdravniki.

Danes Deakinova pristranost morda le zmerno povečuje že tako in tako velike zapadne simpatije do Tita in daje varljivo podlago za pisanje zgodovine. Med vojno je imela ogromen vpliv na britansko-ameriško vojno politiko v Jugoslaviji, posebno ker je bil Deakin osebni Churchillov znanec, saj mu je pred vojno pomagal pri pisanju njegovih zgodovinskih del. Dogodki, ki so bili od daleč videti sila romantični, so pritegnili Churchillovo pozornost in ta je končno odločil, da je treba z vsemi silami podpreti Tita.

Se je pa zavezniška politična strategija v Sredozemlju leta 1943. začela tako in tako obračati. Kaže, da so zavezniško komando v Kairu manj in manj zanimale politične povojne posledice dogodkov in bolj in bolj trenutne vojaške prednosti. Deakin, kaže, je to stališče pritriral do pristranskega konca: iz knjige izzveni, da se je Mihailović boril samo za oblast in je hotel uvesti vojaško diktaturo, medtem ko je Titu šlo le za boj proti okupatorju. Iz svojih zapisov Deakin citira, da partizani niso imeli nobene namena takoj uvesti socialnih sprememb. Vsaj danes je vse to slišati silno naivno, bilo pa je precej naivno že takrat.

V svojem zavzemanju za partizane se Deakin prav nič ne izogiba napadom na britansko politiko in britanske ustanove. BBCju nekako očita, da je dajal navodila, naj bodo ljudje na zasedenem ozemlju mirni, da ne bo nepotrebnih izgub zaradi nemških represalij. Nemogoče si je misliti, da bi BBC to delala brez navodil britanske vlade. BBC je baje tudi oddajala ponarejena poročila iz Jugoslavije in pripisovala partizanske uspehe Mihailoviću. Deakin ponavlja trditev, da so britanska letala partizanom ob neki priložnosti odvrгла same leve čevlje. Slišal sem to storijo že med vojno, a moram priznati, da sem jo imel za partizansko propagando. Še danes mi ni povsem jasno, kako bi bilo kaj takega mogoče.

Ironija je seveda, da so Britanci zasakali pozornost k partizanom prav, ko so začeli razmišljati o možnosti izkrcanja na Balkanu. Po splošnem mnenju se je Mihailović pripravljaval ravno za tak trenutek in se zaradi tega izogibal spopadom s sovražnikom. Po drugi strani so se komunisti takega izkrcanja bali kot hudič križa. To je pač samo en vidik jugoslovanske tragedije zmešnjav med drugo svetovno vojno.

Mihailović in njegovi svetovalci so po vsem videzu docela napačno ocenjevali vtis, ki ga je njihovo zadržanje imelo na zavezniške uradne kroge in na javno mnenje v Veliki Britaniji in v Združenih državah Amerike. Zmešana

politika londonskih vlad pri tem nedvomno ni pomagala. Spori med Srbi in Hrvati so obojim izpodkopali tla pod nogami in obarvali njihovo ocenjevanje položaja z nacionalističnimi pobožnimi željami. Gotovo so obvestila in navodila, ki jih je Mihailović dobival iz Londona, trpela pod podobnimi utvarami.

Deakin na večih mestih tudi poudarja, da je Mihailovićev položaj slabilo njegovo sovražstvo do Hrvatov in muslimanov. Šele ko je bilo že prepozno, so se začeli v njegovem imenu poskusiti vzpostaviti stik s Hrvati, in še takrat morda s takimi, ki bi jih boljše bilo pustiti pri miru.

Druga velika ironija je, da so partizani, ki so končno dobili vso pomoč od zapadnih zaveznikov neprestano sanjari o sovjetskih zmagah in sovjetski podpori. Vse to ob času, ko se je Stalin počutil tako negotovega, da je bil pripravljen veliko žrtvovati za vtis, da so komunisti za splošno sodelovanje. Tito stalno sumnjiči zahodnjake, obvešča o stikih z njimi Kominternu in piše na Hrvaško, naj zavezniške misije sicer sprejmejo, toda naj pristaše Zahoda nič manj ne zasledujejo kot pristaše okupatorjev. Tito se tudi boji, da bi njegovi zaslepljeni nižji poveljniki pobili člane zavezniških misij.

Po drugi strani si je Deakin popolnoma na jasnem, da tri četrtine partizanov niso bile komunistične, a da so kljub temu bili pod togim vodstvom partije. Ni gotovo, če se mu to celo ne zdi prednost. Na jasnem si je, da so se mnogi aktivni oficirji želeli boriti, toda niso bili pripravljeni sprejeti nadoblasti komunistov. Vsega tega ne komentira. Nekje drugje pravi, da so se pri partizanih zbirali zapostavljeni in zanemarjeni v predvojni Jugoslaviji: mladina, ženske in starci (?).

Ko piše o letu 1941 v Srbiji, Deakin dela vtis, da je bil po njegovem za spopad med partizani in Mihailovićem kriv Mihailović. Vendar sam navaja stvari, ki kažejo prav na nasprotno, tako na primer citira Hudsona, prvega oficirja za zvezo, češ da se bodo partizani borili proti Mihailoviću, razen če sprejme njihove pogoje sodelovanja. Kot gotovost navaja, po novejših komunističnih virih, da so se Mihailović in člani njegovega štaba 11. novembra 1941 sestali z Nemci v Divcih pri Valjevu, ne da bi Hudson to vedel. Sicer pa je sodelovanje Mihailovićevih komandantov z Nemci in Italijani morda najvažnejše vprašanje v knjigi. Deakin proti koncu knjige opisuje, kako ga je Churchill ure spraševal o podrobnostih in dokazih za tako sodelovanje. Odločitev za dokončno spremembo britanske politike je prišla - po Deakinu - za tem.

Ko človek bere Deakinovo knjigo in misli nazaj, se

mu zdi skoro neverjetno, da so zavezniki leta 1943. povsem zanemarili vse politične ozire in se skoncentrirali docela na vojaško stran položaja na Balkanu, še bolj pa, da so Mihailović, predvsem pa jugoslovanski politiki v Londonu bili do skrajnosti neobčutljivi za to, kako se obrača zavezniško uradno in javno mnenje ter so končno zapravili vse.

Zanimiv postscriptum k Deakinovi knjigi je Dedi-erjev intervju 'Politike-Ekspresa', ponatisnjen v DELU 23. januarja 1972. Tam več ali manj trdi, da so zahodni zavezniki v Jugoslaviji sodelovali z Nemci. Resnično, edini "vitezi brez napake in brez strahu" na svetu so jugoslovanski komunisti. LJUBO SIRC

TRŽAŠKO VPRAŠANJE

SUMLJIVO VEDENJE S.F.R. JUGOSLAVIJE

Neofašisti z Almirantijem na čelu so na laški strani spet pričeli z iredento, popolnoma v stilu fašistov iz leta 1920. V prvi fazi, ki jo zdaj doživljamo, so se spravili na zono B, v drugi fazi pa bodo prišle na vrsto Reka, Pulj in Zadar. Pri tem jim pridno pomagajo Istrani, med njimi marsikateri Slovan-janičar, kljub temu da so prostovoljno optirali in se izselili v Italijo in pri vsem tem še pobrali marsikatero materialno odškodnino. Svoje klube imajo po vsem svetu in pripravljene imajo že župane za istrska mesta, za Reko itd. Kot se zdi, je to res prava opereta, ki bi se ji človek najraje smejal, če bi imeli na naši strani državo, ki bi vedela, kaj je njena pravica in njena dolžnost.

Jugoslovanski komunisti na vsa ta neofašistična izzivanja sumljivo malo reagirajo, kljub temu, da so njihovi prepričljivi argumenti takorekoč na dlani. Kot vemo, živi v zoni B danes 2000 Italijanov, medtem ko živi v zoni A na deset tisoče Slovencev in celo nekaj drugih Jugoslovanov, še posebej Srbov, ki so prišli v Trst mnogo prej kot velik del Napolitancev. Torej, če že pride do popravka meja, mora tak popravek seči globoko v zono A.

MSI se poslužuje Istranov - zakaj se naši komunisti ne poslužijo naših Primorcev, katerih rojstni kraji so v Trstu ali v goriški pokrajini? Protestni shod teh v Koprui na primer gotovo odtehtal Istrane. Kaj pa protesti v Trstu samem? Če ne gre drugače, naj Trst preplavijo z letaki. Med vojno so komunisti znali poslati na ulice žene in dekleta proti Grazioliju in škofu Rožmanu, po vojni so znali ugrabiti 22 ljudi iz Trsta in jih likvidirati - sedaj naenkrat jim pa za najbolj nedolžno manifestacijo zmanjka poguma in jim srček skoči v hlačke... V kolikor se naši komunisti ne bodo zganili, bo treba ostati pri tem, kar smo vedno trdili: narodni interesi v komunistični ideologiji so vredni samo toliko, kolikor se slučajo s partijskimi. Partijski interesi SFRJ napram Italiji so se trenutno kazali v tem, da se je Titov obisk lani razvijal kar najbolj mirno in veličastno in da upnik Italija ne pritiska preveč na plačilo dolgov, naj ne izvaja sankcij v obliki višje carinske stopnje, končno pa je še treba braniti interese laške komunistične partije, ki ji debata o coni A v parlamentu trenutno gotovo ne bi bila pogodu. ZILJAN

KRONIKA

IVAN AVSENEK (Od posebnega dopisnika)

V Clevelandu v Združenih državah je 29. februarja v starosti 83 let umrl slovenski industrialec in gospodarski strokovnjak Ivan Avsenek.

Rodil se je 28. aprila 1889 v Vrbnjah pri Mošnjah. Gimnazijo je študiral v Ljubljani, nakar se je vpisal v Trgovsko akademijo na Dunaju. Njegova prva zaposlitev je bila pri Jadranski banki v Trstu, toda že leta 1911 je vstopil v službo pri Mednarodni špedicijski družbi v Parizu, ki ga je takoj poslala na službovanje v Rusijo, kjer ga je zatekla prva svetovna vojna. V Rusiji je prebil vsa vojna leta, doživel in od blizu opazoval boljševiško revolucijo. V domovino se je vrnil šele 1918., kjer se je takoj stavil na razpolago Narodni vladi v Ljubljani.

Leta 1923 je vstopil kot družabnik v trgovsko družbo Zabret v Britofu pri Kranju, ki jo je razširil v veliko podjetje za izdelovanje lanenega olja. Tam je ostal vse do druge svetovne vojne. Bil je tudi član upravnega odbora Trboveljske premogokopne družbe, Trgovske, obrtne in industrijske zbornice v Ljubljani, Ljubljanske borze, Kranjske hranilnice in Narodne banke v Beogradu, kjer je bil nekaj časa tudi podguverner.

Politično je pripadal Slovenski ljudski stranki, vendar ni nikoli imel visokih vidnih položajev. Bil je gospodarski svetovalec stranke in zlasti dr. Antonu Korošču.

Med drugo svetovno vojno se je umaknil v Rim, po vojni pa se je naselil v Združenih državah, kjer se je udeleževal kot gospodarski časnikar.

Z Avsenekom odhaja odliččen predstavnik starejše slovenske politične emigracije, ki ga bo pogrešala. Njegovim prijateljem bo ostal v lepem spominu kot trezen, zaveden slovenski javni delavec, globoko veren in socialno čuteč.

Naj v miru počiva, njegovim trem hčeram, - žena mu je umrla pred tremi leti, - iskreno sožalje.

DR. ŽIVKO TOPALOVIČ

Na Dunaju je 10. februarja po krajši bolezni umrl dr. Živko Topalovič, odvetnik in publicist, predsednik Socialistične stranke Jugoslavije. Med vojno se je pridružil Mihailovičevemu gibanju in aktivno sodeloval na znanem baškem kongresu, ki naj bi - vsekakor prepozno - postavil politični protiutež komunističnemu Avnoju. Poslan je bil v Italijo, da bi skušal rešiti položaj, vendar ni uspel. Bil je politično zelo aktiven in produktiven takorekoč do smrti.

P. BERNARD AMBROŽIČ se je poslovil kot urednik avstralskih MISLI, potem ko jih je urejeval (in ustanovil) pred dobrimi šestnajstimi leti. Mož je zbolel in so ga pripravili na operacijo, zato je hotel vse urediti za vsak primer. Uredništvo je prevzel p. Bazilij. Pionirju slovenske besede na peti celini, čigar delo nikdar ne bo moglo biti dovolj priznано, iz srca želimo okrevanje.

PREDSTAVNIŠTVO NARODNEGA SVETA KOROŠKIH SLOVENCEV je bilo sprejeto pri koroškem deželnem glavarju Hansu Simi, ki je ob tej priliki (15. februarja) izjavil, da je njegov osnutek za dvojezične napise mišljen kot diskusijska podlaga (napisi naj bi bili le v nekaj zakotnih vaseh).

Od meseca do meseca

NOVO SLOVENSKO VLADO, URADNO IMENOVANO IZVRŠNI SVET, je republiški zbor slovenske skupščine izvolil 11. februarja. Predsednik je spet Stane Kavčič, podpredsedniki pa France Hočevar, Tone Tribušon in Aleksandra Kornhauser. O članih smo poročali že zadnjič, ko jih je Kavčič predstavil Socialistični zvezi. Eden od sedmih starih članov, ki jih v novi vladi ni več, je Ernest Petrič, ki je žrtev julijske afere 25 poslancev. Petriča so namreč Cene Matičič in drugi poslanci v propadli aferi poskušali postaviti za protikandidata Mitji Ribičiču na volitvah v predsedstvo SFRJ.

Ko je Stane Kavčič v skupščini predlagal novo vlado za dobro leto dni mandata, ki mu še ostane po ustavi, je opredelil tudi svojo delovno zasnovo. Izvršni svet naj bi se zavzemal "za zdravo, produktivno in dinamično gospodarstvo", naj bi "imel in uresničeval jasen socialni program" in "krepil razvoj samoupravljanja ter utrjeval socialistično demokracijo". Kavčič je dejal, da niti v Jugoslaviji niti v Sloveniji še niso razvozljali posledic in vzrokov devalvacije, deviznega primanjkljaja, stabilizacije, zamrzovanja cen in vprašanj stopnje rasti gospodarstva. S temi vprašanji se bodo ubadali vse leto in še več, toda smer razreševanja je jasna: "obnova gospodarske reforme. Ponavljam: vse to ne bo niti lahko niti enostavno." Gospodarsko-politični položaj še vedno obremenjuje očitno neskladje med proizvodnjo in poroščjo. Zahteva dneva je razvoj samoupravnih odnosov, "v materialnem in potrošnem smislu pa se neizbežno nahajamo pred nekimi restrikcijami". Ob tem se vsiljuje izbira med razvojem samoupravnih odnosov ali gospodarsko rastjo, ki pa je napačna. "Pravi odgovor in edini izhod je v tem, da kljub zmanjšani gospodarski ekspanziji... in drugim restrikcijam gremo v nadaljnji prodor samoupravnih odnosov."

Kavčič je poudaril raziskovalno delo, kulturo, izobraževanje in zdravstvo kot del družbene reprodukcije in napovedal "težko in naporno delo", da bi zmanjševali socialne razlike v družbi. Povedal je, "da v temle trenutku nismo še ustrezno kadrovske in strokovno usposobljeni - zlasti v republiških sekretariatih - da bi lahko kvalitetno in brez zamude opravili ogromno sistemsko in zakonodajno delo, ki je pred nami." Pri tem je prosil, "da ne bi v ognju upravičene kritike preživelega etatizma, samostalnega prilaščanja oblasti, manipuliranja z ljudmi in izigravanja samoupravljanja razvrednotili tudi tiste politične, upravne in strokovne funkcije države in njenih upravnih organov, ki so še in bodo še dolgo potrebne, poleg ostalega tudi zato, da bi se lahko samoupravni sistem še bolj okrepil in zaživel."

Ko sodelujejo "pri kreiranju vse jugoslovanske politike", se često srečujejo "s poskusi in predlogi, da se stara politika in odnosi nadaljujejo pod novimi naslovi", je potožil Kavčič. Na koncu je poudaril, da mora biti jasno začrtana "meja med socialistično demokracijo ter zakonitostjo

in vsemi poskusi delovanja domačih in tujih sovražnikov in nasprotnikov", proti katerim "bomo neizprosni in odločni".

Dan preje, 10. februarja, je slovenska skupščina sprejela sveženj ukrepov in predpisov iz gospodarstva. Podpredsednik vlade Tone Tribušon je dejal, da iz prejšnjih let prenašajo globoka neskladja, ki jih duše z administrativnimi ukrepi, niso pa obvladali inflacije, nelikvidnosti in potrošne psihoze. Eden od glavnih pripomočkov k stabilizaciji bo, da se bodo osebni dohodki in splošna in skupna poraba povečevali počasneje kot družbeni proizvod in akumulacija. Kosmata akumulacija naj bi se dvignila za 28%, družbeni proizvod za 20%, a osebni dohodki za 18% in splošna in skupna poraba za 16% v primerjavi z lanskim letom. Druga značilnost je zmanjševanje obremenitev gospodarstva. Republiška stopnja pri spevka iz osebnega dohodka se bo zmanjšala za 0.62 točke. Bruto dohodek gospodarstva se bo povečal za 21%, a obremenitev za 9%. Tribušon se je pritožil, da še niso bili sprejeti zvezni ukrepi, ki morajo nujno spremljati devalvacijo; ni še določena politika cen niti postopek odmrzovanja cen in niso se še dogovorili o kreditno-monetarni politiki. "Zato prihaja do mnogih zahtev in do zmotnega prepričanja, da bomo cene držali zamrznjene, deficite pa pokrivali s kompenzacijami. To pa bi pomenilo, da smo odstranjevanje temeljnih vzrokov samo odložili, sistem pa obremenili z dodatnimi administrativnimi ukrepi in prelivanji," je rekel Tribušon.

NA HRVAŠKEM JE FLETNO

Razmere na Hrvaškem so se nekoliko umirile, a komunisti in druge organizacije se še vedno pogosto sestajajo, obsojajo "nacional-šovinizem" (ki je novo skovana zloženka, tako da so nacionalisti in šoviniisti potlačeni v en koš) in sprejemajo akcijske programe, s katerimi bodo okrepili borbo na vse strani.

Koliko ljudi je bilo počiščenih in zaprtih, ni povsem jasno. Beograjski tednik NIN se je 6. februarja zgražal nad hudobnimi ugibanji in je zapisal, da je zvezno javno tožilstvo izjavilo, da je bilo od 1. decembra lani do konca januarja letos v Jugoslaviji vsega skupaj 247 kazenskih prijav za dejanja proti narodu in državi. Od teh jih je bilo 130 v Hrvaški, 103 v Srbiji in 14 v drugih republikah. Na podlagi teh prijav je v Hrvaški obtoženih 47 ljudi.

Te številke kajpak ne vključujejo prijav za druga dejanja, kot kaljenje javnega reda in miru ali sramotenje oblasti, za kar zašijejo manjše prestopnike. Okrožni javni tožilec v Splitu je 11. februarja recimo povedal, da je bilo od 21. seje predsedstva ZKJ 1. decembra lani v 12 dalmatinskih občinah 205 prijav za politične prestopke. Od teh je bilo 81 odbitih, 39 obtoženih in 17 obsojenih na zapor od 3 mesecev do 1 leta. Ostale prijave pa menda še preučujejo.

Na seji občinske konference ZK v Osijeku 25. februarja je predsednik sabora Jakov Blažević govoril o tistih, ki dogajanja po 21. seji predsedstva ZKJ tolmačijo kot korak v preteklost. Svojo politično kratkovidnost, nemoč in nedelavnost v gradnji samoupravnega socializma zkušajo ti ljudje

spremeniti v prednost, ker se hvalijo, da so imeli prav in da morajo sedaj prevzeti vajeti. "Take poskuse moramo razbiti, ker taki poskusi in dojemanja, da se vračamo v centralizem, etatizem, unitarizem in podobno, direktno reproducirajo baš tisto, kar je bilo najbolj izrazito pri pojavih politične reakcije in kontrarevolucije. Preprečiti moramo, da bi se s takih nazadnjaških ideoloških političnih pozicij vršil politični teror nad našim ljudstvom, delovnimi ljudmi in občani, ker večina našega ljudstva ne bi bila z nami, če bi se obrnili nazaj," je rekel Blažević.

Predsednica CK ZK Hrvaške Milka Planinc je dejala, da bodo morali bivši hrvaški partijski voditelji, ki so odstopili, odgovoriti na neka vprašanja, tako da se bo spopolnila analiza stanja v ZK Hrvaške. Dejala je, da je partijska komisija, ki je bila formirana na 23. plenumu CK z nalogo, da dožene stanje v ZK Hrvaške, zbrala dosti materiala in ga začela analizirati. Milka Planinc je odgovarjala na vprašanja udeležencev seminarja za aktiviste zagrebške univerzitetne organizacije, ki se je vršil 26. februarja v Krapinskih Toplicah.

Ko je govorila o podatkih, do katerih je komisija do sedaj prišla, je Milka Planinc rekla, da ni več dvoma, da je obstojala frakcija in druga linija v ZK Hrvaške. Ravno to dejstvo zahteva, da bivši voditelji dajo na to svoje odgovore. Pribila je tudi, da je bila akcija celo takoj po 21. seji predsedstva ZKJ mnogo bolj organizirana, kot se je mislilo. Kar se tiče odgovornosti bivših voditeljev in njihovega članstva v ZK, bo najbolje, da se počaka na analizo materialov in na njihove odgovore na vprašanja, katera jim bodo stavljena, ker sedaj je najvažnejše ugotoviti dejstva, tako da bo javnost vedela, čemu pride do odločitev, je rekla Milka Planinc.

Republiški zbor hrvaške skupščine je 16. februarja sprejel dokončno besedilo predlogov dopolnil za ustavo Hrvatske, o katerih so razpravljali 7 mesecev. Predno je zaprotal Tito 1. decembra lani, so se vneto pričekali o suverenosti, narodni državi in jeziku. Predsednik sabora Jakov Blažević je zdaj v obširnem govoru poudaril, kako zelo pomembno je, da imajo narodi in narodnosti z novim ustavnim položajem federacije in republike enake pravice odločanja in izvajanja politike, ki je skupno domenjena. Pojem suverenosti, "ki so ga zlorabljale sovražne sile", je sestavina razrednega značaja družbe. "Naša federacija je suverena kot zvezna država, vendar je tudi državna skupnost, ker so republike definirane kot države. Federacija in republike so zasnovane na suverenosti naroda in oblasti na samoupravljanju delavskega razreda. Zato suverenost naroda ne more biti rezervirana za posamezne dele ali ožje skupnosti in posamezne narode v republiki." Blažević je dejal, da Hrvaška in hrvaški narod nista nikoli doslej dosegla večje stopnje nacionalne svobode in integritete svojega ozemlja.

Potem ko so tudi drugi zbori sabora sprejeli ustavna dopolnila, jih je republiški zbor oklical 29. februarja.

Lani so zgradili več stanovanj kot v letu 1970 samo v Sloveniji (skupaj 4602) in v Črni gori (skupaj 1161). V Srbiji je bilo zgrajenih 16171 stanovanj, kar je 18% manj kot l. 1970.

Koordinacijska komisija za ustavna vprašanja je zasedala pod predsedstvom Edvarda Kardelja od 8. do 10. februarja in od 21. do 22. februarja ter razpravljala o samoupravljanju in skupščinah. Kot je Kardelj pojasnil v KOMUNISTU 17. februarja, opravlja koordinacijska komisija znanstvene in strokovne priprave za ustavno komisijo. Povezana je z ustavnimi komisijami v republikah in z ljudmi "v praksi". Pripravlja drugo fazo ustavnih sprememb, toda Kardelj je pripomnil, da "je za zdaj delo koordinacijske komisije šele v razdobju načelnega, idejnega in strokovno-političnega pripravljanja tez". V komisiji prevladuje mnenje, "da se ta druga faza ustavnih sprememb ne bi smela končati z novo skupino ustavnih dopolnil, marveč s prečiščenim besedilom ustave". Kardelj je poudaril, da komisija "pravzaprav še ni sprejela nobenega dokončnega stališča", kot bi sicer lahko sklepali iz tiska, radia in televizije. Osrednje vprašanje v družbenogospodarskih odnosih je, kako obvladati odtujevanje družbene lastnine delavcem. Kardelju se zdi pravi smisel v tem, "da dobi delavec... ekonomsko in politično kontrolo nad celotnim družbenim kapitalom oziroma v obliki družbenega kapitala nakopičeno vrednostjo minulega dela".

Poleg tega so se ukvarjali s komunami, kjer "ni bistvenih razhajanj", v razpravah o skupščinskem sistemu pa so se sukali okrog vloge in oblik delegatskega sistema, "ki naj zagotovi kar najbolj neposredno kontrolo delavskega razreda, kmetov in delovnih ljudi ter baze združenega dela sploh nad celotnim skupščinskim sistemom." Glede praktičnih rešitev "obstajajo v koordinacijski komisiji še precejšnje razlike" in komisija ni sprejela stališč o strukturi zvezne skupščine, kot je bilo objavljeno v delu tiska, je izjavil Kardelj. --- Pisali so namreč, da je komisija sklenila, naj bodo republiške skupščine dvodomne: v en zbor naj bi pošiljale delegate občine, v drugega pa delovne organizacije; zvezna skupščina pa naj bi imela le zbor narodov. Zahtevo, da "mora paritetni zvezni zbor narodov dobiti značaj edine zvezne zbornice", so preroško postavili junija 1970 "za svojo rojstno domovino posebej prizadevni Slovenci v svetu", kot je julija 1970 poročal KLIC TRIGLAVA.

'NARODOVI' PREDSTAVNIKI

Tone Remc je 2. marca na zboru volilcev na Taboru v Ljubljani naznanil, da odstopa kot poslanec republiškega zbora slovenske skupščine. S tem se zaključuje poglavje, ki se je začelo lani poleti z afero 25 poslancev. Remc je namreč bil med tistimi, ki so Ribičiču poskusili postaviti protikandidata za predsedstvo SFRJ. Med zagrebško študentsko stavko lanškega novembra se je Remc spet zameril oblastnikom, ker je v Zagrebu baje izražal podporo zagrebškemu študentom. Zato so proti njemu začeli postopek za odpoklic s poslanskega mesta.

Na seji vseh zborov zvezne skupščine 29. februarja so razglasili, da je bil za člana predsedstva SFRJ izvoljen Milan Mišković, nova hrvaška zvezda, namesto Mika Tripala, ki je odstopil. Milan Mišković je bil rojen 1918 v

Istri, je član KPJ od 1940, pri partizanih pa od 1941. Po vojni je bil eno leto pri Ozni v Zagrebu in Beogradu, od 1947 do 1953 je bil pomočnik ministra za notranje zadeve Makedonije id od 1948 do 1953 član CK KP Makedonije. Potem je bil 10 let državni sekretar za notranje zadeve Hrvatske, 2 leti član hrvaške vlade, od 1965 do 1967 pa sekretar zveznega sekretariata za notranje zadeve. Za sabo ima torej zelo zaslužno Oznovsko kariero.

Generalpolkovnik Ivan Mišković, ki je bil imenovan za sekretarja sveta za državno varnost pri predsedstvu SFRJ in je Titov posebni svetovalec za varnost, pa je bil rojen pravtako v Premanturi v Istri leta 1920, postal član SKOJA 1935 in član KP 1941. Tudi on je bil partizan od 1941, potem pa je šel v Višjo vojno akademijo in se je posvetil varnostni službi v armiji.

ZKJ SEGA V TUJI ŽEP (ali kraja, po domače)

Predsedstvo ZKJ je 28. februarja v Beogradu razpravlja lo o uresničevanju akcijskega programa ZKJ. Sekretar izvršnega biroja Stane Dolanc je dejal, da je ta program "sprejela vsa naša zveza komunistov, vsa država, in to ne samo kot političen dokument, temveč kot izraz moči naše samoupravne socialistične družbe ter političnega sistema in moči ZKJ". Posvetil se je organizacijskemu problemu, ki jih tare, ker imajo kongres ZKJ vsakih pet let, republiške kongrese pa vsake štiri leta, čeprav na teh kongresih volijo delegate za kongres ZKJ. Zato je predlagal dve možnosti: republiški kongresi naj bi bili v dveh delih, tako da bi delegate izvolili šele tik pred kongresom ZKJ, ali pa naj bi republiške kongrese odložili za nekaj mesecev. O tem so potem vneto razpravljali in nič sklenili.

Paško Romac je poročal o denarni stiski predsedstva. "Nemalo je tudi takih, ki sodijo, da članarine sploh ne bi bilo treba plačevati," je povedal Romac. Zato se je članarina že nekajkrat zmanjšala. Tako se je zmanjševal poglavitni vir denarja, čeprav se je dejavnost ZK širila in so stroški naraščali, "novih virov za financiranje dejavnosti ZK pa še nismo našli." Romac se je spomnil na nov vir: žep občanov. "Družba ve, da zveza komunistov obstoji, da ta zveza komunistov deluje v interesu vse družbe, da vsa družba čuti posledice, če ZK odpove. Če je zadeva taka, zakaj se potem ne bi obrnili na vso družbo, naj materialno prispeva za uresničitev načrtovane dejavnosti organizacij in forumov ZK, namesto da bi vse stroške pokrivali samo s prispevki članov ZK? Za to bi se morali odločiti še toliko bolj, ker dejavnost ZK ni samo v interesu članov, temveč v interesu vse družbe," je dejal Romac. Povedal je, da je v vsej ZKJ zaposlenih okrog 3000 ljudi, med njimi kakih 700 funkcionarjev.

Po razpravi so sklenili, da bo za potrebe predsedstva organizacija ZK v armiji prispevala 92% nabrane članarine, centralni komiteji republik pa 2% svojih dohodkov. Sprejeli so tudi stališče, "naj zvezni izvršni svet prevzame nase odgovornost financiranja tistih dejavnosti, ki za predsedstvo ZKJ niso osnovne, imajo pa širši družbeni pomen." Izvršni biro bo razpravljal o možnosti, da bi pri delu predsedstva kaj prihranili, predsedstvo pa bo še letos dopolnilo sklep o merilih za določanje in delitev članarine.

Resolucijo o družbenogospodarski politiki sta zbor narodov in gospodarski zbor zvezne skupščine končno sprejela 1. marca. Poslanci so se o njej zelo kritično izražali na sejah zborov kot že prej v odborih, kjer so izjavljali, da od osnutka do predloga vanjo niso vnesli bistvenih sprememb, ampak so morda le izboljšali besedilo. Pritoževali so se, da ne posveča dovolj pozornosti devalvaciji in zamrznitvi cen. Najpogostejši so bili pomisleki, da predvidena omejitve zvišanja cen na 5% ni realna, kot smo zadnjič poročali. Direktor zveznega zavoda za načrtovanje dr. Borislav Jović je 23. februarja izjavil v odboru gospodarskega zbora, da predvidena stopnja zvišanja cen v tem letu "ni dogma, ampak gre za nujno težnjo, da se nadaljnji vzpon cen zavre." Ta stopnja je le "pregrada, brez katere bi gospodarska politika peljala v kaos", je rekel Jović. "Ne trdimo, da bomo mogli zadržati cene tako, da te stopnje sploh ne bodo prekoračile, toda bistveno je, da cene ne bodo spet podivjale kot lani". Zaradi tega so v predlog zapisali "povečanje okrog 5%", medtem ko je osnutek govoril o "povečanju za 5%".

Podpredsednik vlade Jakov Sirotković je na seji zvezne skupščine 29. februarja dejal, da je zvišanje cen "za približno 5 do 6%" bistvenega pomena. "Povečanje tega odstotka bi ogrozilo uresničevanje celotne gospodarske politike." Sirotković se je pohvalil, da so se devizne rezerve povečale in zdaj znašajo \$350 milijonov. Pričakuje, da bodo še letos presegle \$400 milijonov. Lani je celotni primanjkljaj plačilne bilance znašal \$315 milijonov, za \$25 milijonov manj kot leta 1970. Neto poraba tujih posojil v državah s konvertibilnimi valutami je znašala \$319 milijonov, za \$133 milijonov več kot leta 1970. Za leto 1972 je predvidena rast celotnega gospodarstva za približno 5.5% in družbenega sektorja za 6.5%.

V družbenopolitičnem zboru zvezne skupščine je bil v razpravi 29. februarja najbolj oster bivši član zveznega izvršnega sveta Ljubisav Marković, ki je dejal, da je besedilo sindikatov za to temo boljše od besedila resolucije. Osnovni cilji resolucije so razdvojeni med stopnjo rasti gospodarstva in stabilnostjo dinarja; ta razdvojenost se vleče že nekaj let. Resolucija se le v "dveh sramežljivih stavkih" dotika večanja nelikvidnosti in slabšanja konkurenčnosti delovnih organizacij, je dejal Marković.

NELOJALNA KONKURENCA

Slovenski izvršni svet je označil hrvaški dogovor z avstrijsko železarno VOEST iz Linza o prevozu železne rude z Reke za "akt nelojalne konkurence". Kot smo že poročali, je podjetje "Transjug" z Reke v imenu železniškega podjetja Zagreb sklenilo z VOESTOM pogodbo, po kateri bodo brazilsko rudo za avstrijsko železarno prevažali z Reke po železnici do Siska, Osijeka in Vukovarja, od tam pa z ladjami po Donavi navzgor do Linza. Predstavniki slovenske vlade Ivo Klemenčič je 10. februarja izjavil v gospodarskem zboru slovenske skupščine, da pri pogodbi "niso bili upoštevani zakonski predpisi, pravtako pa tudi niso bili spoštovani samoupravni poslovni običaji".

Pogodbo so sklenili že jeseni in naj bi letos prepeljali 800.000 ton rude. Prve ladje so 12. februarja krenile iz *

Ob nedavni 50-dnevni stavki v britanskih premogovnikih je seveda poročal tudi slovenski tisk doma. DELO je objavljalo dolge dopise svojega londonskega dopisnika, ki je zdaj znova naš stari znanec Božidar Pahor. Čeprav je bil zadnjič, ko je bil tu, povišan v zunanje-političnega urednika DELA, se mu je očividno skominalo po kapitalističnih dobrinah, ki mu jih lahko prinesejo dnevnice in lahek prehod preko jugoslovanske meje, pa se je vrnil v britansko metropolo. V svojih dopisih se ni mogel vzdržati, da ne bi priložil svojo dozo "protikapitalističnih" simpatij, pa je svoj dopis 17. februarja zaključil s pritožbo neznanega rudarja (če je bil rudar!), da "po 40 letih garanja v jami znaša njegova osebna osnovna pokojnina poldrugi funt - manj kot 70 din - na teden".

Med britanskimi rudarji je precej Slovencev, katere bo Pahorjeva ugotovitev presenetila. Pahor se sicer lahko sklicuje, da se je zavaroval pred neobjektivnostjo s tem, da je vtaknil notri besedo "osnovna", ne more pa se izogniti očitku, da je s tem doma ustvaril vtis, da je to vse, kar britanski rudar dobi, ko gre v pokoj. Joj, kako ti britanski kapitalisti - in rudniki so v državni lasti! - izkoriščajo delavski razred - pri čemer seveda ne igra nobene vloge dejstvo, katera stranka, laburistična ali konservativna, vlada.

Kakšna so dejstva? Vsi moški gredo v Britaniji "uradno" v pokoj s 65 leti, ženske pa s 60 leti. Uradno pravim zato, ker je to starost, ko jim država avtomatično začne plačevati pokojnino. Samci, moški ali ženske, dobijo po šest funtov, t. j. 276 novih dinarjev osnovne pokojnine na teden, kar je štirikrat več od tega, kar je zapisal Pahor. Pri poročenih izgleda stvar takole: mož dobi šest funtov osnovne pokojnine, kot jo dobivajo samci, in poleg tega še tri funte in sedemdeset penijev odn. 179 novih dinarjev za ženo, kar znese skupaj £9.70 odnosno 445 novih dinarjev na teden. Če je žena delala preden je šla v pokoj, t. j. če je bila zaposlena (in takih primerov je v Britaniji nešteto) in je plačevala enak prispevek za socialno zavarovanje kot njen mož (kar je seveda ni treba, če noče), potem dobi tudi ona polno pokojnino kot njen mož. Vdova dobi vedno moževo pokojnino, to je minimalno šest funtov na teden. Poleg tega imamo v Britaniji še dodatno pokojnino, za katero plačujemo po nekaj penijev na teden - tkzv. "postopno pokojnino", ki zavisi od tega, koliko kdo zasluži, a njen namen je, dati onemu, ki več zasluži, višjo starostno pokojnino. Upokojenec pa lahko, ako hoče in more, nadaljuje z delom in si s tem pokojnino še zviša, odn. dobi kako majhno službico. Če ne zasluži več kot £7.55 na teden, se mu pokojnina zato ne zmanjša. Če pa eno ali drugo ne zadostuje za stanarino in preživljanje, in če ima upokojenec v hranilnici manj kot £300 prihrankov, dobi od države še posebne dodatke. (Dodatne privatne pokojnine seveda tu ne omenjam). Kar zadeva pa zaslužek brit. rudarjev, ti zaslužijo v enem tednu to, kar zasavski rudarji v enem mesecu.

I. STANIČ

* Siska z 20.000 tonami rude. Doslej so že nekaj let prevažali rudo z Reke po železnici preko Jesenic, kar je pomenilo zaslužek za slovenske železnice. Letos januarja so slovenski železničarji dvignili vik in krik. Pravijo, (1) da sme mednarodne pogodbe o železniškem prevozu sprejemati le Skupnost jugoslovanskih železnic, ki tokrat niti obveščena ni bila; (2) da hrvaške železnice za tujo rudo nudijo posebne znižane tarife, ki so veljavne le za domači prevoz rude; in (3) da so z zahrbtnim pogajanjem z VOESTom pokvarili odkrita pogajanja slovenskih železnic za podaljšanje prevoznega dogovora. Hrvati odgovarjajo, (1) da je pogodbo sklenil "Transjug", ki ni železniško podjetje in ga obveze skupnosti ne vežejo; (2) da je bilo treba VOESTu ponuditi ugodne pogoje za prevoz, ker bi se sicer obrnil izključno na zahodno nemška pristanišča, tako da bi posebno pristanišče za iztovarjanje rude v Bakru pri Reki ostalo brez zaslužka; in (3) da je pri železniškem prevozu preko Jesenic ostalo v Jugoslaviji le 20% celotnega zaslužka od prevoza, medtem ko bo zdaj zaslužila ne le železnica ampak tudi ladjarji in bo menda 80% zaslužka od prevoza ostalo jugoslovanskim podjetjem. V zboru narodov zvezne skupščine je 29. februarja odgovoril predstavnik zvezne vlade, zvezni sekretar za promet in zveze Blagoje Popov na vprašanje poslanca Tineta Remškarja in dejal, da zvezni izvršni svet "pozna ta problem in spremlja nadaljnji potek dogodkov". Toda "za zdaj" se ne bi mogel "spuščati v oceno spornih vprašanj posameznih železniških podjetij", ki jih morajo podjetja "obravnavati na podlagi enakopravnosti in samoupravljanja v podjetjih, pri čemer naj se poslužijo pravnih možnosti skupnosti jugoslovanskih železnic." Remškar je pri pomnil, da so tudi na seji skupnosti jugoslovanskih železnic obsodili ravnanje hrvaških podjetij in da je stvar nezakonita. Toda Popov je ponovil, da "je na podlagi zakonskih pooblastil to stvar odnos med železniškimi podjetji" in bi bilo preurajeno, da bi vlada sprejela kakšne posebne ukrepe".

BOMBA V LETALU

JATovo potniško letalo je 26. januarja nad Češko razdejalo podtaknjeno razstrelivo. Uradna komisija ČSSR je 25. februarja izdala poročilo, da je prišlo do nesreče, v kateri je bilo ubitih 27 ljudi, ker se je letalo med poletom razletelo. Letalo DC-9 je letelo na višini 10.000 m in vzroka za nesrečo ni iskati ne v tehnični napaki ne v vremenskih razmerah. Izključeno je, da bi trčilo s kakim drugim letalom in izključen je tudi vsak drug zunanji vzrok. Komisija je dognala, da se je letalo razletelo zaradi eksplozije razstreliva v srednjem prtljažniku. Komisija preiskavo nadaljuje.

VOHUN PRIPRT

V Beogradu so 22. februarja končali preiskavo in sestavili obtožnico proti Aleksu-Aci Kapičiću iz Beograda. Obtožen je, da je od januarja 1970 do marca 1971 predstavnikom obveščevalne in protiobveščevalne službe "neke tuje države" izdajal zaupne uradne podatke, ki jih je dobil, ko je delal v službi jugoslovanske državne varnosti in kot konzul v "isti državi". Kapičić naj bi bil v tisti neimenovani državi zaprosil za azil, a se je po nepojasnjem razpletu znašel v priporu v Jugoslaviji.

KULTURA IN OMIKA

POGUM ALI PREDRZNOST?

Poročajo, da je beograjski mednarodni filmski festival "Fest 72" po zdaj pregledanih računih stal okoli deset milijonov din - to je toliko, kolikor bi stala produkcija petih celovečernih igranih filmov v barvah. 'Fest' upravičeno nosi naslov "Pogumni novi svet" ... piše tisk doma.

Obenem poročajo, da je snemanje filma "Sutjeska" v katerem Richard Burton za milijon dolarjev igra Tita, zašlo v finančne težave in da so začeli z nabiralno akcijo. V ta namen so za visoke partijske živine predvajali doslej posnete prizore tega filma v zagrebškem filmskem študiju.

EPILOG K 'TRIBUNI'

Zadnjič sem poročal o začasnih ustavitvi TRIBUNE, lista ljubljanskih študentov, ker zanj ni bilo denarja. List je 4. februarja spet dobil finančno podporo republiške izobraževalne skupnosti. Predstavniki skupnosti študentov, uredništva in sveta TRIBUNE so predložili nov "koncept lista", nakar je izvršni odbor izobraževalne skupnosti ugotovil, da predložen koncept in sestava sveta "predstavlja jo bistveno večje zagotovilo za ustreznejšo usmeritev lista" ter se je odločil spet razvezati mošnjček.

ŠOLSKE TEŽAVE

Nekaj ni v redu z nakladami oziroma izdajanjem šolskih knjig. Začelo se je že drugo polletje šolskega leta, a devet učbenikov, obveznih za osnovne in srednje šole, še ni izšlo. Založniki trdijo, da krivda ni pri njih, ker zakasnitev nujno zmanjša prodajo, ampak pri avtorjih in recenzentih. Čuti pa se tudi pomanjkanje izdanih knjig. Med 23 knjigami, ki jih glavna knjigarna Mladinske knjige nima več na zalogi, so večinoma take, ki so bile izdane ali ponatisnjene 1970, in 1971. leta. Kaže da so v novi ekonomski klimi izdajatelji in založniki postali pri nakladi zelo previdni, a ta pretirana poslovna previdnost prizadeva učence in pouk.

Dopisna delavska univerza iz Ljubljane je dala pobudo za dopisno izobraževanje slovenskih delavcev v tujini. Prve zamisli so organizirano dopisno izobraževanje so bile podane že pred leti, ko so vsi ustrezni dejavniki sestavili posebno koordinacijsko telo, ki je potem pooblastilo Dopisno delavsko univerzo, da organizira usposabljanje v tujini. Menijo da je potreba po izobraževanju slovenskih delavcev v tujini očita, ker je med njimi 50 odstotkov takih, ki nimajo strokovne izobrazbe, 20 odstotkov je kmetov, in le četrtina je takih, ki imajo poklicno šolsko izobrazbo.

Izračunali so, da dela sedaj v tujini 7000 jugoslovenskih delavcev z visokošolskimi diplomami. Ne vem, kdo je napravil ta račun, a o njem so poročale zagrebške VEČERNE NOVOSTI.

Poroča Spectator

KOLABORACIJA Z ANGLEŽI

Jugoslavija in Velika Britanija sta podpisali dveletni program kulturnega in prosvetnega sodelovanja. Posebno pozornost bodo posvetili pospeševanju študija jezikov in književnosti jugoslovanskih narodov na britanskih univerzah, v številni pouk slovenščine in makedonščine. Razširilo se bo tudi sodelovanje med posameznimi univerzami na podlagi neposrednih sporazumov.

ŠUND - 'PRAXIS'

Na seji CK Zveze komunistov Slovenije je Franc Šetinc v začetku februarja govoril o sestankih "aktivov" komunistov, ki so ugotavljali do katere mere uredniški odbori revij, tednikov in drugih zavračajo pritiske "privatniške, komercialne in potrošniške miselnosti". Ti aktivisti so ugotovili, da ne bodo dovoljevali šunda, da pa bodo izdajali revije in časnike "lažjega žanra". Opozarjali so tudi na to, da veliko slabega šunda, mnogo slabšega od tega, ki ga ustvarjajo sami na Slovenskem, prihaja iz drugih republik, zlasti pa iz uvoza. Kdorkoli kaj ve o Makavejevem filmu "W.R. ali skrivnosti orgazma", ki se je pozneje brez pojasnila prelevil v "W.R. ali skrivnosti organizma", ali o tem, da so pred kratkim v Splitu prepovedali revijo, polno pornografskih fantazij, bo kar verjel, da naši aktivisti govorijo resnico.

Po drugi strani pa ima hrvaško filozofsko društvo težave z dotacijami za svojo revijo PRAXIS, zlasti v sedanjih klimi na Hrvaškem. Vendar se je kljub temu pojavila v zagrebških knjigarnah žepna izdaja te revije pod naslovom "Čemu Praxis?"

SRBSKI 'POP'

V Srbiji so zaplenili 63 zasebnih radijskih postaj. Gusarstvo na radijskih valovih v ožji Srbiji je postalo nezno. Ni bilo več radijske postaje, ki bi lahko posredovala svoj program normalno in brez motenj. Nekateri od zaplenjenih postaj so imele doseg več kot 200 km.

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka je koncem februarja ponovno nastopil v oddaji "Deželna tribuna" na II. programu italijanske televizije. Del svoje razprave o vprašanih socialne in zdravstvene politike, katerim je bila posvečena oddaja, je povzel v slovenščini. Uporabi slovenščine to pot nihče ni nasprotoval, celo neofašisti ne.

NOVE KNJIGE

Založba Mladinska knjiga v Ljubljani je izdala Evropski umetnostno zgodovinski leksikon Luca Menašaja. Kot prvi podnaslov leksikona je to "bibliografski, ikonografski, kronološki, realni, terminološki in topografski priročnik likovne umetnosti Zahoda v 9000 geslih". Knjiga zajema vse znanstveno področje zgodovine likovne umetnosti in njenih pomožnih strok, omejuje pa se na umetnost evropskega Zahoda.

Cankarjeva založba v Ljubljani je izdala zajetno knjigo esejev Tarasa Kermaunerja pod skupnim naslovom "Dileme sodobnega slovenskega pesništva".

KULTURNI SPOMENIK

Pokojni igralec Janez Cesar, doma iz Dolenjske težke vode pri Novem mestu je kupil od leta 1920 domala vsako slovensko knjigo. Vdova je zbirko izročila štud. knjižnici v Novem mestu, kjer so zbirko namestili v posebni sobi.

Potujete v Rim — Italijo?

Ne pozabite na slovenska hotela!

HOTEL "DANIELA",

00185 ROMA - Via L. Luzzatti, 31 - Tel. 750.587 - 771.051

HOTEL "BLED",

00185 ROMA - Via S. Croce in Gerusalemme, 40 - Tel. 777.102

Oba hotela sta med seboj povezana z vrtnim prehodom. Nahajata se v središču mesta, obdana z zelenjem, lastnim vrtom in parkirnim prostorom. Razpolagata s 70 sobami in 130 posteljami. Vse sobe so opremljene s privatno kopalnico in telefonom. Dve tretjini osebja je slovenskega. V restavraciji s 100 sedeži je na voljo italijanska kuhinja. Ako potujete z avtomobilom, preidite z avtoceste na Tiburtino. Od železniške postaje imate do hotelov direktno zvezo z avtobusoma števil. 3 in 9.

Dobrodošli!

VINKO LEVSTIK - lastnik

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo in uprava: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel. 01-363 5097

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga SLOVENSKA PRAVDA, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Anglija:	1.50	Francija:	15.-	Nemčija:	16.-
Avstralija:	4.00 (7.00)	Italija:	2500.-	Švedska:	20.-
Avstrija:	50.-	Kanada:	5.00 (8.50)	U.S.A.:	5.00 (8.50)

Južna Amerika: 1.5 funt sterlinga (3 funti) odn. odgovarjajoča valuta.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Južna Amerika: Simon Rajer, 'Emona', Tucuman 1561 7.p.Dto.49, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada

Evropa (razen Italije): Naročnina plačljiva z mednarodno pošto nakaznico po navodilu uprave.

Italija: Saša Rudolf, Via Verniellis 24, Trieste 316

V Trstu je KT na prodaj v Chiosco Tranvie Opicina na Trgu Oberdan